

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**FARKLI SOSYOEKONOMİK VE EĞİTİM DÜZEYİNDEKİ
ANNELERİN VE BABALARIN DUYGUSAL ZEKÂLARI İLE OKUL
ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ DUYGUSAL ZEKÂLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERAP CANBAY

BURSA

2020

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**FARKLI SOSYOEKONOMİK VE EĞİTİM DÜZEYİNDEKİ
ANNELERİN VE BABALARIN DUYGUSAL ZEKÂLARI İLE OKUL
ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ DUYGUSAL ZEKÂLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERAP CANBAY

Danışman

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

BURSA

2020

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerim akademik ve etik kurallarına uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Serap CANBAY

07 / 02 /2020

S. Canbay.

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 07/02/2020

Tez Başlığı / Konusu: Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **.98..** sayfalık kısmına ilişkin, 07/02/2020 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % **.11.** 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

S. Canbay
07/02/2020

Adı Soyadı: Serap CANBAY
Öğrenci No: 801682002
Anabilim Dalı: Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Programı: Okul Öncesi Eğitimi
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL
07/02/2020

* Turnitin programına Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

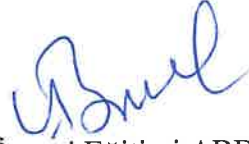
Tezi Hazırlayan

Serap CANBAY

Danışman

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

Okul Öncesi Eğitimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda 801682002 numara ile kayıtlı Serap CANBAY'IN hazırladığı “**Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 28/02/2020 günü ~~11.00 / 11.30~~ saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (**başarılı/başarısız**) olduğuna (**oy birliği/oy çokluğu**) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Burcu SARI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca uygulama okullarında araştırmama destek veren idarecilere, öğretmenlere, çalışmama katkı sağlayan annelere, babalara ve özellikle bu yolda özverili bir şekilde bana destek olan benimle yorulmadan her sorumu cevaplayan çocuklarıma teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımda tecrübe ve bilgilerinden yararlandığım, bana rehberlik eden sevgili hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL'a teşekkür ederim.

Her zaman bilgilerinden yararlandığım kendi çalışmasıymış gibi özveri ile bana yardımcı olan, umutsuzluğa düştüğümde önüme ışık tutan canım arkadaşım Ayşe Çubukcu'ya teşekkür ederim.

En başından beri bu yolda yürümemi sağlayan annem Sacide CANBAY'a yanımda varlığımı her zaman hissettiren aileme teşekkür ederim.

Serap CANBAY

Özet

Yazar : Serap CANBAY
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı : Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XV+80
Mezuniyet Tarihi : .../...../2020
Tez : Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Danışmanı : Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

FARKLI SOSYO-EKONOMİK VE EĞİTİM DÜZEYİNDEKİ ANNELERİN VE BABALARIN DUYGUSAL ZEKÂLARI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ DUYGUSAL ZEKÂLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki annelerin ve babaların duygusal zekâları ile okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmanın örneklemini, Bursa’da Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 90 çocuk, onların anne ve babaları olmak üzere toplam 270 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan anne ve babalara, Bar-On (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Mumcuoğlu (2002) tarafından yapılan Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği, çocuklara ise Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği (S-ÇDZÖ) uygulanmıştır.

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 20 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde Kruskal Wallis Testi (KWH) ve Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Normal dağılımdan göstermeyen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman’s Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, annelerin ve babaların duygusal zekâ düzeyleri ile çocukların duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Annelere uygulanan duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarında, annelerin çalışma durumuna, annenin eğitim durumuna göre bazı farklılıklar görülmekte, ailenin sosyoekonomik durumuna göre ise anlamlı bir fark görülmemektedir. Babalara uygulanan duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarında, babanın eğitim

durumuna ve ailenin sosyoekonomik durumuna göre bazı farklılıklar görülmektedir. Çocuğa uygulanan duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarında, çocuğun cinsiyetine göre farklılığın görüldüğu, ailenin sosyoekonomik durumuna, annenin çalışma durumuna, annenin ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Duygusal Zekâ, Zekâ, Okul Öncesi Eğitim.

Abstract

Author : Serap CANBAY
University : Bursa Uludag University
Field : Primary Education
Branch : Preschool Education
Degree Awarded : Master Thesis
Page Number : XV+80
Degree Date : .../.../2020
Thesis : The Analysis Of The Relationship Between Different Socio-
Economic And Educational Levels Of Parent' Emotional Intelligence
And The Levels Of Emotional Intelligence Of Pre-School Children
Supervisor : Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

THE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DIFFERENT SOCIO- ECONOMIC AND EDUCATIONAL LEVELS OF PARENT' EMOTIONAL INTELLIGENCE AND THE LEVELS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF PRE- SCHOOL CHILDREN

The aim of this research is to investigate the relationship between with different socio-economic and educational levels of parents' emotional intelligence and levels of emotional intelligence of preschool children.

The sample of the research, A total of 270 people, including 90 children and their parents, who continue to pre-primary education institutions under the Directorate of National Education in Bursa. The mothers and fathers who participated in the research, The Bar-On Emotional Intelligence Scale developed by Bar-On (1997) and adapted to Turkish by Mumcuoğlu (2002), and the Children Emotional Intelligence Scale (S-ÇDZÖ) was applied to the children.

The data obtained from the study were analyzed through the SPSS 20 package program. Kruskal Wallis Test (KWH) and Mann-Whitney U Test were used in the analysis of data that did not show normal distribution. Spearman's Correlation Coefficient was used when examining the relationships between variables that didn't come from the normal distribution.

According to the research results, There was no significant relationship between emotional intelligence levels of mothers and fathers and emotional intelligence levels of children.

In the sub-dimensions of emotional intelligence scale applied to mothers, there are some differences according to the working status of the mothers and the education level of the mothers, According to the socioeconomic status of the family, there is no significant difference. In the sub-dimensions of emotional intelligence scale applied to fathers, There are some differences according to the education level of the father and the socioeconomic status of the family. Emotional intelligence scale sub-dimensions applied to the child, It was determined that there was a difference according to the gender of the child the socio-economic status of the family, the working status of the mother, and the educational status of the mother and father.

Key words: Emotional Intelligence, Intelligence, Preschool Education.

İçindekiler

	Sayfa No
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
1.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırma Soruları	3
1.2.1. Ebeveyn duygusal zekâsı ve çocuklarının duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları.....	3
1.2.2. Annelerin duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları.....	3
1.2.3. Babaların duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları.....	3
1.2.4. Çocukların duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları.....	3
1.3.Araştırmanın Amacı	4
1.4.Araştırmanın Önemi.....	4
1.5.Varsayımlar	5
1.6.Sınırlılıklar	5
1.7.Tanımlar	6
2. BÖLÜM: ALAN YAZIN	7
2.1.Zekâ	7
2.2.Duygu	10
2.3.Duygusal Zekâ.....	11

2.3.1.Duygusal Zekânın Öğeleri	14
2.3.2.Duygusal Zekânın Gelişim Süreci ve Öğrenme	15
2.3.2.Duygusal Zekâ Nasıl Geliştirilir?	16
2.4.Duygusal Zekâ Modelleri	18
2.4.1.Karma Modeller	18
2.4.1.1.Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli.....	18
2.4.1.2. Bar-On Modeli	19
2.4.1.3. Robert K. Cooper- Ayman Sawaf Duygusal Zekâ Modeli	20
2.4.2.Yetenek Modeli	21
2.4.2.1.Mayer ve Salovey Modeli	21
2.5. Konu İle İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
3.BÖLÜM: YÖNTEM	28
3.1.Araştırma Modeli	28
3.2.Evren ve Örneklem	28
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2.Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği.....	31
3.3.3.Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Ölçeği.....	32
3.4.Verilerin Toplanması	34
3.4.Verilerin Analizi.....	34
4. BÖLÜM: BULGULAR ve YORUM	36
5. BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	59
5.1.Tartışma	59
5.2.Öneriler	64
KAYNAKÇA	66

EKLER	73
Ek 1. MEB Araştırma İzni.....	73
Ek 2. Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği İzin Yazısı.....	74
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu.....	75
Ek 4. Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği	77
ÖZGEÇMİŐ	80

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Eski ve Yeni Zekâ Anlayışlarının Karşılaştırılması.....	9
2. Robert K. Cooper- Ayman Sawaf Duygusal Zekâ Modelinin Boyutları	20
3. Araştırmaya Katılan Annelerin, Babaların ve Çocuklarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	28
4. Bar-On EQ Anketinin Boyutları ve Alt Boyutlarına İlişkin Maddeler.....	32
5. Çocukların duygusal zekâ puanları ve annelerin duygusal zekâ puanları arasındaki korelasyon testi	36
6. Çocukların duygusal zekâ puanları ve babaların duygusal zekâ puanları arasındaki korelasyon testi	38
7. Annenin eğitim durumuna göre duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskall-Wallis H testi tablosu	39
8. Ailenin sosyoekonomik durumuna göre annelerin duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskall-Wallis H testi tablosu	42
9. Annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Mann Whitney U testi tablosu	44
10. Babanın eğitim durumuna göre duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskall-Wallis H testi tablosu	46
11. Ailenin sosyoekonomik durumuna göre babaların duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskall-Wallis H testi tablosu	50
12. Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetlerine göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Mann-Whitney U testi tablosu	52
13. Okul öncesi dönem çocuklarının ailelerinin sosyoekonomik durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskall-Wallis H testi tablosu	53

14. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Mann-Whitney U testi tablosu54
15. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin eğitim durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskal-Wallis H testi tablosu55
16. Okul öncesi dönem çocuklarının babaların eğitim durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskal-Wallis H testi tablosu57

Simgeler ve Kısaltmalar Listesi

Akt.: Aktaran

EQ: Emotional Intelligence (Duygusal Zekâ)

IQ: Intelligent Quotient (Zekâ Katsayısı)

S-ÇDZÖ : Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği

n: Örneklem Sayısı

Ort.: Ortalama

p: Önemlilik Değeri

r: Korelasyon Sayısı

%: Yüzdellik Değeri

1.Bölüm

Giriş

Bu bölümde “Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli çalışma ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Duygusal analizini yapabilen kişi ruh halinin farkındadır ve kendini iyi bir şekilde tanıyıp bilmektedir. İnsanın yaşamında doğru kararlar verebilmesi için kendisinin ve karşısındaki kişinin özelliklerini bilmelidir. Bunun bilinebilmesi için elinde yeterli ölçüde duygusal bilgi ve verilerin olması gerekir (Tarhan, 2012). Aynı zamanda insanın çevresindeki insanlardan farklı olduğunu, kendine özgü bir birey olduğunu duyguları ile kanıtlamaktadır. Korku, üzüntü, sevinç, zevk ve kaygı gibi duygu durumları insanın kişilik özellikleridir. Duyguları olmayan, sadece zihinsel özellikleri olan bireyler için robot benzetmesi yapılabilir. Bu yüzden duygusal gelişim bir anlamda kişilik gelişiminin parçasıdır (Başal, 2012).

Duygusal zekâ modelinden başlayarak ilerleyen süreçte duyguları tanıma, anlama, ifade etme, duygudaşlık, duygu yönetimi gibi duygularla ilişkili beceriler sosyal duygusal öğrenme becerilerinin tanımında da yer almaya başlamıştır (Türk Sanayi ve İş Adamları Derneği [TÜSİAD], 2019).

Okul öncesi dönem, bütün gelişim alanlarında özellikle de sosyal gelişim açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu dönem, çocuğun en hızlı geliştiği, kişiliğinin şekillendiği, öğrenmeye en açık olduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocuk yakın çevresinden etkilendiği için sosyal becerilerin kazanılmasında ailelere verilecek destek çocuğun gelişimine de katkı sağlayacaktır (Ekinci Vural, 2006).

Çocukların, erken çocukluk döneminden başlayarak sosyal duygusal öğrenme yönünden güçlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü akranlarıyla öğrenen çocukla kendi başına öğrenen

çocuğun sosyal ve duygusal zekâsında farklar olduğu görülmekte ve çocuğun becerilerinin sosyal ve interaktif bir ortamda gelişebileceği belirtilmektedir (TÜSİAD, 2019).

Başarılı olmanın ölçütü olarak tek başına IQ (Intelligent Quotient) yeterli değildir. Başarının oluşabilmesi için IQ'nun duygularla ilişkilendirilmesi gerekir. İnsanın yapabileceklerini en doğru ve eksiksiz bir şekilde aktarabilmesi için IQ ve EQ ya gereksinim duymaktadır. EQ ise bireyin kendisini ve çevresini motive edebilmesi için, gayret, sabırlı olmak ve kabiliyet gibi duygusal kalitenin birleşiminden oluşmaktadır (Hendl & Konrad, 2001).

Değişken bir faktör olan EQ (Emotional Quotient), insanın kendi duygularını tanımasını ve duygularını daha etkin ve kontrollü kullanabilmesini sağlamaktadır. Duygularının kontrolünü sağlayan kişiler, yani EQ' su yüksek olan insanlar, yaşamlarını kolaylaştırmış olurlar. Kendisinin ve karşısındaki insanların duygularını anlayan bireyler, hayatlarında karşılaştıkları problemlerin üstesinden daha kolay bir şekilde gelirler (Hendl & Konrad, 2001).

Duygusal zekânın yükseltilebilmesi doğuştan gelen kabiliyetlere bağlıdır. Yani çocuğun doğuştan gelen zemini almaya uygun ise kolay bir şekilde arttırılabilir. Bunu yanı sıra duygusal zekânın gelişiminde önemli olan bir diğer faktör ailedir. Aile; duygularını ifade etme, anne ve babanın empati becerisi, kullandıkları kelimeler ve bu kelimelerin duygusal niteliği, anne ve babanın çocuğun yanında verdiği duygusal tepkiler ve olayları değerlendirmesi duygusal zekâyı etkilemektedir (Maboçoğlu, 2006). Aile içerisinde duygusal zekâ ölçütlerinin çocuklara uygun bir şekilde benimsetilmesi gerekir. Bilinçli bir şekilde kazandırılmayan duygusal zekâ çocukta sadece şekil olarak öğrenilir. Kişinin kendi duygusunu eğitmesi, karşısındaki kişinin duygularını anlaması ile duygusal zekâsı yükselir. Bu şekilde kişi doğru duygusal kararlar verir (Tarhan, 2012).

Bu nedenle çalışmada, çocukların ve ailelerinin duygusal zekâları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

1.2.Araştırma Soruları.

1.2.1. Ebeveyn duygusal zekâsı ve çocuklarının duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları;

1. Annelerin ve çocukların duygusal zekâ düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

2.Babaların ve çocuklarının duygusal zekâ düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.2.2. Annelerin duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları;

1. Annelerin duygusal zekâları eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Annelerin duygusal zekâları ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3. Annelerin duygusal zekâları çalışıyor olup olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.3. Babaların duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları;

1. Babaların duygusal zekâları eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Babaların duygusal zekâları ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.4. Çocukların duygusal zekâlarına yönelik araştırma soruları;

1. Okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. Okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâları ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3. Okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâları annelerinin çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4. Okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâları annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

5. Okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâları babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi eğitimi almakta olan 5 ve 6 yaş grubu çocukların duygusal zekâları ile farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki annelerin ve babalarının duygusal zekâları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim durumu değişkenleri açısından incelemeler yapılmıştır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Aile, doğum öncesi dönemden itibaren çocuğun gelişimini etkileyen sosyal bir kurumdur. Çocuğun ailesi ile kurduğu ilişkiler toplumdaki diğer bireylerle kuracağı ilişkinin temelini atar (Ünal, 2003). Çocuk ilk sosyal yaşantılarını aile içinde edinir. Dolayısıyla ailesiyle kurmuş olduğu ilişkiler onun kişiliğini ve sosyal gelişimini etkiler (Başal, 2012).

Bireyin çocukluk döneminde aile ortamının; hoşgörülü, saygılı, yüreklendirici olması, aynı zamanda yaşadığı duygusal deneyimler bireyi olumlu olarak etkileyebilmektedir. Erken çocukluk çağında yaşanan olumsuz olaylardan sonra kötü duygular biriktirilmesi duygusal zekâyı olumsuz etkileyen faktörler arasındadır. Duygularını ortaya koyarken daha önceden deneyimlemiş olduğu olaylardaki duyguları, benzer şartlarda tekrar ortaya çıkması sayılabilir. Duygusal zekâ, gelişme ve kapasitesini arttırma olanağına sahiptir (Polat, 2018).

Goleman duygusal zekâyı; olumsuzluklar karşısında yılmama, dürtüleri kontrol edebilme, ruhsal olarak kendini kontrol edebilme, bütün koşullarda düşünebilme, empati kurabilme ve umut bekleme olarak tanımlamaktadır (Goleman, 2001). En önemlisi ise duygusal zekâ sayesinde hayatta mutlu olabilme ve kendimizi tanıyabilmedir. Kişi kendi

karmaşık duygularını çözemediği takdirde karşısındaki kişilerin duygularını anlayıp yönlendiremez (Polat, 2018).

Çocuk büyüdükçe ve geliştikçe, duygusal tepkileri gelişir, farklılaşır; giderek çeşitli duygular ile tanışıp bu duyguları hisseder ve ifade edebilir duruma gelir (Başal, 2012). Çocuğun duygusal zekâsında temelin sağlam atılabilmesi için aile ile kurduğu olumlu iletişim, duygusal ihtiyaçlarının karşılanması, çevresinden gelen tepkiler önemli bir yere sahiptir. Bundan sonra yaşayacakları olaylarda karşılaşacağı duygusal durumlar bu temelin üzerine koyularak devam edecektir.

Mutlu bir aile ortamında büyüyen çocuk yaşamının geri kalanında güvenli ve duygusal olarak kendini eksik hissetmeyen bireyler haline gelirler. Kendisini duygusal açıdan yetersiz hisseden çocuklarda istenmeyen davranışlar ortaya çıkar. Yaşamında bu davranışları gösterirler (Saltalı, 2010). Annenin, çocuğunun hayatında önemli bir yeri olduğu kadar babanın da önemli bir yeri olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ailede çocuğun olumlu bir kişilik oluşturabilmesi için anne ve babanın iş birliği içinde olması gerekir.

Bu araştırma okul öncesi dönem çocuklarının, annelerinin ve babalarının duygusal zekâ düzeylerini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu araştırmanın annelerin ve babaların sahip olduğu duygusal zekânın çocuğun duygusal zekâsı ile ilişkisini ortaya koyarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle aileyi oluşturan temel kişiler olan anne ve babalar ve çocuklarının duygusal zekâları arasındaki ilişki incelenmekte ve elde edilen sonuçlar ile öneriler verilmeye çalışılmaktadır.

1.5.Varsayımlar

Araştırma kapsamına giren annelerin ve babaların ölçekleri objektif bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır.

1.6.Sınırlılıklar

1. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Bursa ili Nilüfer ve Yıldırım ilçelerindeki bağımsız anaokuluna devam eden 90 çocuk ve onların anne-babaları ile sınırlıdır.

2. Bu çalışmada elde edilen veriler çalışmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

3. Evli olan anne ve babalar ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Zekâ: Zekâ beyne ait; bilgiyi sezme, çağrışım yapma, algılama ve öğrenme, öğrendiği bilgiyi eski bilgileriyle karşılaştırıp yeni bilgi yorumu elde etme, bilgiyi kaydetme, kaydettiği bilgiyi istenilen zamanda geri getirme, akılda tutma gibi işlevleri olan zihinsel bir kapasitedir (Kulaksızoğlu, 2004).

Duygu: Duygu bireyin kendi içinde bulunan uyarıcılar ve dış etkenlerin zihinsel fonksiyonlarından bağımsız insanda meydana gelen değişim ve etkidir (Köknel, 1997).

Duygusal Zekâ: Kişinin duygularını farkında olması tanınması, algılanması ve kontrol edebilmesidir. (Baltaş, 2006).

2.Bölüm

Alan Yazın

2.1.Zekâ

Psikologların üzerinde durduğu zekâ insanlar arasındaki farklılıkları ortaya koyan temel öğelerden biridir. Eskiden sadece bilişsel zekâ üzerinde durulurken son yıllarda oldukça ilgi çeken zekânın duygusal boyutu da ele alınmaya başlamıştır.

Zekâ hayatta karşımıza çıkan olay ve durumlara karşı beynimizin yaptığı işlevleri kapsamaktadır. Zihnin düşünebilmesi ve düşünceleri anlaması, problem çözebilmesi, somut düşünebilmesi, planlama yapabilmesi, dili uygun bir şekilde kullanabilmesi ve öğrenme kapasitesi gibi birçok yeteneği kapsayan bir özelliği olarak tanımlanabilir (Polat, 2018).

Zekâ “İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlayış, dirayet, zeyreklik, feraset” olarak açıklanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019).

William STERN zekâyı bireyin hedefini gerçekleştirme için akıl yürütme ve karşılaştığı yeni durumlara uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Özgüven, 1998).

Yapılan birçok tanımlamadan sonra zekânın karmaşık bir yapısı olduğunu söyleyebiliriz.

Bazı eğitimciler kişinin zihinsel performansı veya zihinsel işlevlerini ele alarak insan zekâsını ölçtüğü varsayılan IQ testleri geliştirilmiştir. Zekâyı, zekâ düzeyi, zekâ katsayısı ve zekâ seviyesi olarak ifade ederken bazı eğitimciler de zekâyı kişinin potansiyel öğrenme gücü olarak tanımlamıştır (Saban, 2002).

Thorndike zekânın 3 boyutu olduğunu öne sürmüştür. Bu boyutlar şu şekildedir (Özgüven, 1998):

- Sosyal Zekâ Boyutu: Kişiler arası ilişkileri iyi bir şekilde kurabilme ve anlama. Kısaca toplumsal uyum olarak açıklanmaktadır.
- Soyut Zekâ Boyutu: Matematiksel becerileri kapsamaktadır.
- Mekanik Zekâ Boyutu: Psikomotor beceriler ile ilgilidir.

1904 yılında Alfred Binet ve arkadaşlarının bulunduğu bir gruptan, ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin arasından başarılı düzeyi düşük olan öğrencilerin saptanmasında kullanılacak bir test oluşturmaları istenmiştir (Saban, 2002). Binet geliştirdiği zekâ testini sınıfta öğretmenleri tarafından ileri ve geri olarak nitelendirilen, aynı yaş grubunda birçok öğrenciye uygulamıştır. Aynı yaş grubundaki çocuklara verilen problem ve işler ile test maddesi olmaya kabul edilecek sorular belirlenmiştir. İleri çocukların yapabildiği ama geri çocukların yapamadığı problem ve işler test maddesine uygun olduğu, tam tersi durumun olması halinde test maddesi olarak uygun olmadığı kabul edilmiştir. Bunun sonucunda aynı yaş grubundaki çocukların ileri ve geri olarak ayırt edilmesinde kullanılacak testi oluşturmuşlardır (Türkiye Zekâ Vakfı, 2019). Zamanla geliştirilen bu testler birçok ülkede uygulanmıştır. Sonuç olarak insan zekâsı ölçülebilen ve zekâ seviyesinin IQ puanı olarak tek bir sayıya indirgenebileceği birçok eğitimci arasında yaygınlaşan bir görüş haline gelmiştir (Saban, 2002).

Geleneksel anlayışa göre insanlar zekânın doğuştan geldiğine inanmaktadırlar. Onlara göre zekâ sonradan geliştirilip değiştirilemezdir. IQ zekâyı belirleyen tek ölçüt olarak görülmektedir. IQ sonucuna göre insanlar iki gruba ayrılmıştır. Birey ya zeki insanların grubunda ya da zeki olmayan insanların grubunda yer almaktadır (Saban, 2002).

1950 yıllarına kadar zekânın daha çok bilişsel boyutu üzerinde durulmuştur. Günümüzde eski anlayışa ek olarak zekânın bilişsel boyutu dışında duygusal ve duyuşsal özelliklere sahip olduğu anlayışı benimsenmiştir. Zekâyı uygun psikolojik faktörlerle geliştirebileceğini öne sürmesi açısından önemlidir (Yaşarsoy, 2006).

Tablo 1

Eski ve yeni zekâ anlayışlarının karşılaştırılması

Zekâya İlişkin Eski Anlayış	Zekâya İlişkin Yeni Anlayış
1. Kalıtımla ortaya çıkar, bu nedenle asla değiştirilemez.	1. Bir bireyin genetiksel olarak kalıtımla getirdiği zekâ kapasitesi iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.
2. Zekâ, niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	2. Zekâ, herhangi bir performansta, üründe veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden
3. Zekâ, tekildir.	sayısal olarak hesaplanamaz.
4. Zekâ gerçek hayattan soyutlanarak (yani, belli zekâ testleri ile) ölçülür.	3. Zekâ, çoğuldur ve çeşitli yollarla sergilenebilir.
5. Zekâ, öğrencileri belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	4. Zekâ, gerçek hayat durumlarından veya koşullarından soyutlanamaz. 5. Zekâ, öğrencilerin sahip oldukları gizil güçleri veya doğal potansiyelleri anlamak ve onların başarmak için uygulayabilecekleri farklı yolları keşfetmek için kullanılır.

Kaynak: (Saban, 2002)

Piaget 1972 yılında eski anlayışa karşı çıkmış ve zekâ testlerinden elde edilen sayısal veri ile sınırlı değildir ve geliştirilebilirdir anlayışını getirmiştir. Zekâyı gelişim ile ilişkilendirmiş ve bireyin özümleme ve uyumsama yaparak çevreye adapte olduğunu, gelişerek ilerlediğini öne sürmüştür. Zekâyı anlamak için bilginin nasıl elde edildiği ve edinilen bilginin nasıl kullanılmasının bilinmesi gerektiğini söylemiştir. Piaget' e göre zekâ, çevreye uyum sağlama sürecidir (Selçuk, Kayılı, & Okut, 2004).

Weschler ve Thorndike ve aynı düşüncedeki araştırmacılar, zekânın bilişsel boyutun dışındaki boyutun, başarı ve uyum sağlama süreci için önemli olduğu üzerine dikkat çekmiştir (Baltaş, 2006).

2.2.Duygu

Duygu yüzyıllardır felsefecilerin, psikologların anlamı üzerine tartıştıkları bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin hangi duygu durumunda olduğunu anlaması, bilmesi ve bunu ifade edebilmesi için öncelikle duygu teriminin ne olduğunu bilmesi gerekmektedir. Duygu ile ilgili yapılan tanımlara bakacak olursak;

Duygu kelimesi, “emote” kelimesinden ortaya çıkmıştır. Latince hareket anlamına gelmektedir. Hayvanlarda ve çocuklarda duygular harekete dönüşmektedir. Duygu dağarcığımızda tanımladığımız duyguların kendine özgü görevi, etkisi vardır. Baskın duygular bedenimizde bazı fizyolojik belirtileri ortaya çıkarır. Örnek verecek olursak, öfkelenen bir kişinin el damarına baktığımızda kanın akışını görürüz. Korku duygusunda, insanın kalp atışlarında hızlanma görülür. Bütün duygular harekete geçmemizi sağlayan temel unsurlardır (Goleman, 1995/1998).

Günümüzde duygu, “belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Brenner ve Salovey duyguları açıklarken üç önemli nokta üzerinde durmuştur. Bunlar (Akt: Boyd, 2005, s. 19):

- Bireyin duygu ve düşüncelerinin farkında olması.
- Konuşma, vücut hareketleri, tavırlar, jestler ve mimikler ile bireyin duygularını ifade etmesi.
- Bireyin ölçülebilen fiziksel durumları: Kalp ritmi, duygusal gücü, yaptığı aktiviteler ve hormonal seviyeler vb.

İnsanların duygusal davranışları karşılaştığı olaylar karşısında bu olayları nasıl değerlendirdiğiyle şekillenmektedir. Yapılan öznel değerlendirmeler ile duygusal tepkinin ne kadar güçlü olduğu kararına varılabilir. Duyguyu oluşturan dört temel unsur vardır. Bunlar şu şekildedir (Hendl & Konrad, 2001):

1.Öznel Bileşen: insanın tanımladığı ve aktardığı duygu durumudur. Örneğin; hissedilen korkunun fark edilmesi ve yanındaki kişiye aktarılması.

2.Bilgiye Dayalı Bileşen: Duygusal durumlarla davranış biçimlerinin kontrol mekanizmasının arayışıdır. Örneğin korkunun oluştuğunu anlamaya çalışırız ve davranışımızı tahminimize göre şekillendiririz.

3.Psikolojik Bileşen: Duygularla ilişkili olan bedensel tepkileri ele almaktadır. Örneğin duyduğumuz korku sonucunda bedenimizde oluşan değişimlerin farkında oluruz. Kalbin hızlı çarpması, terlemenin oluşması vb.

4.Değişken-Dışavurumcu Bileşen: Motor davranışları ele almaktadır. İnsanın utandığı bir durumda yüzünün kızarması ya da olumsuz bir olay karşısında kaçma davranışı örnek olarak verilebilir. Yani duygusal tepkilerimizin tek yönlü olmadığını çok yönlü olduğunu söyleyebiliriz.

Kişinin çevresindeki değişikliklere uyum sağlamasında duygular önemli bir yere sahiptir. Hedefe ulaşma, hayatta kalma, karar verme, yaşamı sürdürme ve sosyal yapı gibi alanlarda önemini ortaya koymaktadır. Kişide olumlu hisler olumlu duygular oluştururken rahatsızlık hissi olumsuz duyguları meydana çıkarabilir. Duyguların görevi, meydana gelen değişikliklere uyum sağlamada kişiye katkı sağlamaktır (Gem, 2018).

2.3.Duygusal Zekâ

Duygusal zekâ, eski zamanlardan bu yana süregelen bir kavramdır. İlk zamanlardan bu yana olayların üstesinden gelmek ve çevreye uyum sağlamak hayatı sürdürmenin ihtiyaçları arasındadır. Düşünce formları, bireysel hareketler ve dış bilgi gibi insanın yaşamsal

harita tekniklerine baktığımızda duygusal zekânın merkezinden geçtiği görülmektedir (Book & Stein, 2003).

Son yıllarda araştırmacılarının ilgi odağı olan duygusal zekâ kavramı, insan davranışlarını açıklamaktadır. “Emotional Intelligence – (EI)” veya “Emotional Quotient – (EQ)” şeklinde tanımlanmış, Türkçe ye “Duygusal Zekâ – (DZ)” olarak çevrilmiştir. Böylece duygu ve zekâ kavramlarının araştırılmasının önü açılmıştır (Doğan & Şahin, 2007).

Duygusal zekânın tarihsel gelişimine baktığımızda ilk olarak 1920 yıllarında Amerikalı psikolog Edward Thorndike’in “Sosyal Zekâ” kavramı ile karşılaşmaktadır. Daha sonrasında ise IQ testleri ile bilinen David Wechsler tarafından duygusal faktörler keşfedilmiştir. Wechsler’in 1940 yılında ‘Duyuşsal’ ve ‘Konatif’ yetenekleri tartıştığı araştırmasında ‘Genel Zekânın Entelektüel Olmayan’ özelliklerinin ölçülebileceğini söylemiştir. Wechsler’in IQ testleri çalışmasına duygusal ve sosyal zekâ kavramları istenen ilgi görmemesinden dolayı eklenememiştir (Book & Stein, 2003).

1983 yılında Howard Gardner’in “Çoklu Zekâ” kuramının bir parçası olan duygusal zekâ tekil değildir ve çok yönlüdür. Aynı zamanda Gardner zekânın sekiz türünden bahsetmiştir. Kişisel zekâyı içsel ve kişiler arası zekâ olarak ikiye ayırmıştır. İçsel zekâ, duygusal zekâ kavramına yakın bir kavramdır (Titrek, 2002).

1990 yılında John Mayer ve Peter Salovey, geniş kapsamlı bir duygusal zekâ kuramı tanımlamıştır (Goleman, 2000). Bu tanıma göre duygusal zekâ, insanın kendisi ve karşısındaki kişinin duygularını anlama, ayırt edebilme ve bilgiyi kullanabilmeyi içeren sosyal zekâsıdır (Mayer & Salovey, 1993). Mayer, Salovey ve çalışma arkadaşı David Caraso, Howard Gardner’in kavramını kapsamlı bir şekilde ele alarak duygusal zekânın son şeklini verdiler ve Bar-on EQ’dan farklı olarak yeteneği baz alan bir duygusal zekâ testi geliştirdiler (Book & Stein, 2003).

1990 yıllarında Mayer ve Saloveyin tanımlamasından sonra birçok akademik çalışmada duygusal zekâ kavramı görülmeye başlamıştır. 1995 yılında “Duygusal Zekâ, Neden IQ’ dan Önemlidir?” isimli çıkarttığı kitap ile Daniel Goleman, üzerinde durduğu duygusal zekâ kavramının yaygınlaşmasını sağlamıştır (Çakar & Arbak, 2004).

Yapılan birçok araştırma duygusal zekânın kendine özgü özelliklerinin olduğunu göstermiştir. Bu özellikler şu şekilde sıralanmaktadır (Hein, 2003);

- Duygusal zekâsı yüksek insanlar, olumlu düşüncelerinin fazla olduğu, umut edebilen, biyolojik ve psikolojik olarak sağlıklıdır.
- Kendisi ve duyguları arasında köprüyü sağlam kurabilmektedir.
- İçsel dünyalarının farkındadırlar ve farkındalığı yüksek bir şekilde hareket ederler.
- Karşılarındaki kişi ile empati kurabilirler. İnsanlarla ilişkilerinde sevgi dolu ve şefkatlidirler.
- Kişiliklerinin farkındadırlar. Özsaygıları vardır.

IQ’su yüksek bireyler kişisel dünyada yetersiz bir entelektüel olmasına rağmen bilişsel konularda uzman görülmektedir. Yüksek IQ’lu erkekler hırslı, üretken, istikrarlı, kararlı ve sorunlarının içinde boğulmayan ilgi ve yeteneklere sahiptir. Bu tip erkekler eleştiren, titiz, yukarıdan bakan, kendini anlatmayan, mesafe koyan bireylerdir. Yüksek EQ’lu erkekler baktığımızda neşeli, dışa dönük, sosyal dengesini koruyan, derin düşünmeyen kişilerdir. İnsanlar ile arasında bağ kuran, sorumluluk alan ve etik görüşe sahip, sevecen, kendisi ve çevresindekilerle barışık yaşayan bireyler olarak dikkat çeker. IQ’su yüksek kadınlar düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen, güven sahibi ve estetik ilgi alanına sahiptir. Aynı zamanda kendisini tanımlayabilen, kaygı, suçluluk gibi gibi huzursuz duyguları barındıran, öfkelerini dolaylı yoldan ifade eden kişilerdir. Duygusal zekâsı yüksek kadınlar ise, duygularını rahat bir şekilde ifade edebilen, dışa dönük, olumlu ve yaşamlarından mutlu, kendileri ile barışık, duygusal deneyime açık, stresle başa çıkabilen kişilerdir. Bu

tanımlamalar ne kadar uç noktaları anlatsa da her bir boyutun bireye hangi özellikleri kattığını görebiliyoruz. Kişide duygusal ve bilişsel zekânın bir arada bulunması halinde yukarıdaki tanımlamalarla örtüşmektedir (Goleman, 2000).

2.3.1.Duygusal zekânın öğeleri. Duygusal beceriler; özbilinci, kişisel karar vermeyi, duyguları ifade etmeyi, stresle başa çıkabilmeyi, empati kurabilmeyi, iletişim sağlayabilmeyi, kendi duygularını tanımlayabilmeyi ve kabul etmeyi, içgörüyü, kendini öne sürebilmeyi, grup dinamiğini, sorumluluk ve anlaşmazlık çözümlemeyi içerir (Goleman, 2000);

- **Özbilinç:** Duygu durumlarının farkına varılması, tanıyıp öğrenilen duygular arasına almasıdır. Aynı zamanda düşünceler ve tepkiler arasındaki bağı kurabilmektir.
- **Kişisel karar verme:** Verilen kararların hangi sebeple verildiğinin kaynağının bilinmesidir.
- **Duyguları idare etme:** “Kendi kendisiyle konuşma” yaparak duygularının altında yatan olumsuz mesajların farkına varmaktır. (Öfkenin altında yatan incinme gibi)
- **Stresle baş etme:** Kişinin stresle baş edebilmesi ve onu rahatlatan metotları keşfedebilmesi.
- **Empati:** Kendi duygularının dışında başka insanların duyguları olduğunu bilmek ve davranışlarında buna yer vermektir.
- **İletişim:** İyi bir dinleyen olmak, gerektiğinde sorgulayabilmek, suçlayıcı tavır dışında uygun mesajları yerine gönderebilmektir.
- **Kendini açma:** Güven duygusunun olduğu ortamda kişinin kendisiyle ilgili duygularını paylaşabilmesidir.
- **İçgörü:** Gözlemci gücünün kuvvetli olup kendisinde olan eğilimleri çevresinde de fark etmektir.
- **Kendini kabul:** Kendisini her şart ve durumda kabul edebilmesidir.

- Kişisel sorumluluk: Sorumluluk alıp olası sonuçlarını tartmak ve verdiği sözleri yerine getirmektir.
- Kendini öne sürme: Duyduğu endişe duygu durumlarını doğru bir şekilde ifade etmektir.
- Grup dinamiği: İş birliği kişinin ne zaman ve nasıl lider olması gerektiğini, ne zaman ise takipçi olması gerektiğini bilmesidir.
- Anlaşmazlık çözümü: Kaybedenin olmadığı uzlaşmanın sağlandığı kazan/kazan modelidir.

2.3.2.Duygusal zekânın gelişim süreci ve öğrenme. Yapılan araştırmalar sonucunda, insan hayatının akışının büyük bir öneminin olduğu ve birey için bu süreçte karşılaştığı tüm olgu, olay ve bireylerin etkisinin fazla olduğu belirtilmektedir. Buna göre, bu süreçte ortaya çıkan noktalar şu şekildedir (Süslü, 2016):

- Yaş: Duygusal zekâ doğumla başlar. Bu süreç içinde birey çevresinde olup biten her şeyi duygusal zekâ için etken haline getirir. Birey sürekli deneyim elde etmektedir ve duygusal zekâsı da deneyimlerine göre şekillenmektedir.
- Cinsiyet: Kadın ve erkeklerin yaşamlarını sürdürdükleri ortam, etkileşimde buldukları çevrenin farklı olması ve yaş ile de paralel olarak duygusal zekâ gelişim süreçleri birbirinden farklılaşmaktadır. Kadınlar ve erkekler geliştirdikleri farklı tutumlar ve yöntemler ile duygularını şekillendirmektedir.
- Aile: Önemli bir görevi üstlenen aile bireyin şekillenmesinde önemli faktördür. Rol model olan aile, bireyi belirli bir yaşa kadar koruyup kollamakta ve yönlendirmekte aynı zamanda kişiliğinin gelişmesine etki etmektedir.

Her insan birbirinden bağımsızdır ve algılama, düşünme, öğrenme yöntemleri farklıdır. Herkesin öğrenme biçimi birbirinin aynısı değildir. Öğrenmede duyu organlarının önemi ön plandadır. Kimi insanlar görerek daha kolay öğrenirken kimi insanlarda dokunarak

ya da duyararak daha iyi öğrenebilmektedir. Bunun yanı sıra öğrenmede kullanılan yöntemde bir o kadar önemlidir. Bunun için öğrenme stili oluşturulmalıdır. Böylelikle daha kolay öğrenme sağlanacaktır. Öğrenme yöntemlerini görsel, işitsel ve dokunsal olarak üç gruba ayırabiliriz. Kişinin kolay öğrenebilmesi için hangi yöntemle daha iyi öğrendiğini bilmelidir (Şimşek, 2015).

Şimşek (2015)'e göre öğrenme yöntemlerine bakılacak olursa:

- Görsel öğrenenler: Gördüklerini kolay algılayan görsel zekâları baskın olan kişiler bu gruptadır. Öğrenme ortamları resim, grafik, çizim gibi materyallerin bulunduğu ortamlardır.
- İşitsel öğrenenler: Sözel zekâları baskın duyduklarını iyi anlayan ve algılayan kişilerdir. Dinleyerek kolay öğrenirler.
- Dokunsal öğrenenler: Bedensel zekâları baskın bir şeyi yaparak yaşayarak öğrenen kişiler bu gruptadır. Ellerini, kollarını kullanırlar ve üç boyutlu materyallerle çalışırlar.

2.3.3.Duygusal zekâ nasıl geliştirilir? Çocuklarda duygusal zekâyı geliştirmede üzerinde durulması gereken noktalardan biri onları dinlemektir. Dinlenildiğini bilen çocuk kendi öneminin farkına varmaktadır. Birlikte yapılan sohbetlerde çocuğunuzun cümlelerini tamamlamayın ve onun bitirmesi için sabredin. Sohbetin devam etmesini sağlayıcı ara cümleler kurarak iletişimi arttırın. Çocuğun kurmaya çalışacağı cümleler ile kelime hazneleri genişleyecektir. Çevresindeki diğer kişiler ile iletişim kurma becerileri gelişecek ve kendisine o ortamda uygun bir yer bulacaktır (Polat, 2018).

Çocuklara seni anlıyoruz mesajını verilmesi gerekmektedir. Her yaşadıkları duygu onlar için özeldir. Bize yansıttığı duygunun bizim için önemli olmadığını hissettirdiğimizde kendi duygusundan şüphe edecek, yanlış düşündüğünü hissedecek ve en önemlisi bir daha kendi duygularını açıklamamasına neden olacak, özgüveni zarar görecektir. Eğer bir çocuğun

duygusal zekâsını geliştirmek istiyorsak özgüvenini yitirmemesini ve kendisine güven duymasının sağlanması gerekmektedir. Çocuğunuzun kendisine güvenmesi için belli sınırlar içerisinde özgür bırakılması gerekmektedir. Çocuk kendi görevini yerine getirebilmeli, seçim yapabilmeli ve tercihlerinin sonucu ile kendisi yüzleşebilmelidir (Polat, 2018).

Her yaşta geliştirilebilecek bir nitelikte olan duygusal zekâ aşağıda verilen özelliklerin pekiştirilmesiyle gelişir (Baltaş, 2006):

- Duygularımızı en iyi ifade etme yolu beden dilimizdir. Kendisinin ve diğer insanların beden dilinin altındaki duygusal yorumu iyi yapabilen kişiler, normal zekâ seviyesine sahip olsalar bile işlerinde daha başarılıdır.
- Duygusal zekâda önemli olan bir diğer etken empati beceri düzeyidir. Empati becerisi kişide anlaşılabilirliği artırır ve kişinin iç dünyasını besledikçe empati göstermeye yatkınlığı artar.
- Duygusal zekâsı yükselen kişiler hoşgörü ve esneklik özelliklerini artırır. İlişki çatışmaları hoşgörüsüz ortamda gelişir ve kişide gerginliğe yol açar. Hoşgörülü olmak ise kabulü sağlar. Farklı bakış açılarına ve değişen koşullara uyum sağlamak hayatı kolaylaştırır. Bir kişilik özelliği olan esneklik stresle başa çıkmayı kolaylaştırır.
- İnsanın en yakınları ile kurduğu duygusal ilişkiler, duygusal zekâyı öngörmede büyük bir etkidir. Etrafımızdaki olumlu duygulara sahip insanları gözlemlediğimizde duygusal zekâ özelliklerini de görürüz. Olumlu duygular huzur verir, ilişkilerde yakınlık ve bağlılığı artırır.
- Kişi topluma kazandırdıklarıyla, toplumdaki yerini belirler. Kişinin bireysel amaçları ve toplumsal amaçları arasında uyum olmalıdır. Kişisel amaçları yüksek değerlerle bir araya gelirse toplumla arasındaki bağı güçlendirir. Gelişimin bu temeli eğitim ile atılır.
- Kişisel özellikler arasında sinerjik olma geliştirilebilir niteliktedir. Günümüz koşullarında yüz yüze iletişim giderek azalmakta ve bireysel çözümler ortaya

koymaktadır. İlişkinin gücü ve ekip çalışmasının verimliliğine ihtiyaç duyulduğu için Sinerji çağdaş yaşamın aksine birlikte çalışma ve birlikte yaşamayı ön plana alırken, etkinin güçlenmesi ve yaygınlaşması ile sinerjinin artacağını söylemektedir.

Duygularla başa çıkma konusunda çocuklarına yol göstermeyen aileler şu şekildedir (Polat, 2018);

- Duyguları yok sayan aileler: Bu aileler için negatif duygular göz ardı edilir. Çocuğun bu duygulardan nasıl etkilendiğini önemsemezler.
- Duyguları reddeden aileler: Her şeyin iyi olmasını bekleyen aileler oldukları için çocuklarının negatif duygularına karşı çıkarlar, her şeyin iyi olması gerektiğini söylerler. Aynı zamanda negatif duygularından dolayı çocuklarını azarlar ve ceza yöntemini kullanırlar.
- Aşırı hoşgörülü aileler: Aile tarafından duygu kabulü vardır ve abartılı şekilde yaklaşılırlar. Sınır koymakta zorlanıp yetersiz kalırlar.

2.4. Duygusal Zekâyı Açıklayan Modeller

Yapılan birçok araştırmada EQ farklı şekillerde ele alınan bir kavram olmuştur.

Duygusal zekâ, *karma modeller* ve *yetenek modelleri* olarak literatürde yer bulmuştur. Goleman, Bar-On ve Cooper ile Sawaf'ın modelleri karma model sınıflandırmasındadır. Mayer ve Salovey'in ise yetenek modelini kapsamındadır (Özbiçer, 2018). Karma modelde içerisinde yer alan duygusal zekâ kavramı sosyal ilişki ve beceriler temelinde ele alınmıştır (Çakar & Arbak, 2004).

2.4.1.Karma modeller. Duygusal zekâyı açıklayan karma modeller ve özelliklerinden aşağıda bahsedilmiştir.

2.4.1.1.Goleman duygusal yetkinlik modeli. Goleman, Mayer ve Salovey'in modelini geliştirmiştir. Duygusal zekâyı kişinin hislerini tanıma, motivasyon, duyguları yönetebilme becerisinden oluştuğunu belirtmiştir.

Goleman (1995) duygusal zekânın beş boyutu içerdiğini şu şekilde açıklamıştır:

1. Özbilinç: Bireysel farkındalık, duygu farkındalığı ve doğru duygu değerlendirmesidir. Kendine güveni içerir. Oluşan duyguyu fark etme temelidir.
 2. Duyguları yönetebilme: Bireyin duygularını ve duyguları karşısında nasıl yaklaşım sergileyeceğinin farkında olması yönetebilmesidir. Duygusal öz denetimi içermektedir. Duyguları yansıtabilme, olumsuz duygular karşısında temkinli hareket edip baş edebilmedir.
 3. Kendini harekete geçirebilme: Kişinin bir hedef için duygularını yönlendirebilmesidir, içsel güdülenmedir. Karşılaşılan engeller ve sorunlar karşısında yılmama yeteneğidir.
 4. Başkalarının duygularını anlayabilme: Empati yeteneğidir. Kökeni, “özbilinç”tir.
 5. İlişkileri yürütebilme: Çevresiyle kurduğu ilişkileri devam ettirebilme yeteneğidir.
- Bu boyut için özdenetim ve empatinin olgunlaşması gerekir.

2.4.1.2.Bar-On modeli. Bar-On (2006) zeki insanı hem IQ hem de EQ ya sahip kişi olarak tanımlamaktadır. Bar-On (1997) modeline göre EQ beş ana boyut 15 alt boyuttan oluşmaktadır. “*Kişisel yetenekler, kişilerarası yetenekler, uyum, stres yönetimi ve genel ruh hali*” 5 ana boyut içerisinde yer almaktadır. Bu boyutları yorumlayacak olursak, duygusal zekâ düzeyi yüksek olan bir kişi kendi duygularının farkındadır. Empati kurabilir, uyumlu davranışlarda bulunur, duygu denetimini yapabilir, stresle başa çıkma yolları geliştirebilir. Ele alınan 5 boyutu incelediğimizde (Bar-On, 1997):

1. Kişisel beceriler: Kişinin öz farkındalığıdır. Kendini gerçekleştirme bu beceriler arasındadır.
2. Kişilerarası beceriler: Karşısındaki kişi ile empati kurabilir ve anlayabilir. İyi ilişkiler kurabilir.
3. Uyum sağlama: çevreye uyum sağlar ve isteklerinin çevresiyle karşı karşıya geldiği durumda çözüm yolu üretebilir.

4. Stres yönetimi: Stres yönetimine sahip olan birey tepkilerini kontrol eder.

Karşılaşılan problemlere olumlu yaklaşır.

5. Genel ruh hali: İnsanın olaylar karşısında pozitif olup, mutluluğu içermektedir.

Bar-On (2004) Duygusal Katsayı Envanterini geliştirmiştir. Duygusal zekâyı kendini değerlendirme şeklinde ölçen envanterdir.

2.4.1.3. Robert k. cooper- ayman sawaf duygusal zekâ modeli. Örgüt ortamında incelenmektedir ve liderlik ilişkisini ele almıştır. Cooper & Sawaf (2010)' a göre duygusal zekâ, duyguların gücü, insanın enerjisi, bilgisi, ilişkisini kaynak olarak kullanma ve anlama yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Tablo 2

Robert K. Cooper- Ayman Sawaf Duygusal Zekâ Modelinin Boyutları

EQ boyutu	Boyuta göre duygusal yeterlikler
Duyguları öğrenmek	<ul style="list-style-type: none"> a. Duygusal dürüstlük b. Duygusal enerji c. Duygusal geribildirim d. Pratik sezgi
Duygusal zindelik	<ul style="list-style-type: none"> a. Öz varlık b. Güven çemberi c. Yapıcı hoşnutsuzluk d. Esneklik ve yenileme
Duygusal derinlik	<ul style="list-style-type: none"> a. Özgün potansiyel ve amaç b. Adanmışlık c. Dürüstlüğü yaşamak d. Yetki olmadan etki

Duygusal simya

- a. Sezgisel akış
- b. Düşüncesel zaman değişimi
- c. Fırsatı sezinlemek
- d. Geleceği yaratmak

(Akt. Tufan, 2011, s. 17)

2.4.2. Yetenek Modeli. Duygusal zekâyı açıklayan yetenek modellerine aşağıda yer verilmiştir.

2.4.2.1. Mayer ve Salovey Modeli. 1993 yılında geliştirilen ve “Duygusal yeterlilik” olarak adlandırılan modeldir. 1997 yılında modellerini geliştirerek, duygusal zekâsını geliştirmesinde ilk etkili olan kişi Mayer ve Salovey’dir. Bireyin hem fiziksel hem de duygusal yapısı duygusal zekâsını etkilemektedir. Kendisine duygusal zekâ çerçevesi oluşturma sürecinde çevresini ve çevresinde olanları incelemektedir (Çakar & Arbak, 2004).

Mayer (2006) Mayer ve Salovey modelinde duygusal zekâyı dört boyutta açıklamıştır. Bu boyutlar şu şekildedir:

1. Duyguları algılamak, değerlendirmek ve aktarmak: Bireyin başkalarının duygusunu tanımlaması, ifade etmesi; dil, ses, görünüş ve davranışı kullanarak, duygularla birleşen ihtiyaçların iletişimi ve var olan duyguyu ifade etmeyi kapsamaktadır.
2. Düşünceyi kolaylaştırmak için duyguyu kullanmak: Duygular etkin ve verimli bir şekilde düşünmeyi sağlamaktadır. Problem çözmeye yönelten duygusal durumlardır.
3. Duygularla düşünmek ve anlamak: Duygular arasındaki geçişi anlama; değişik duygular ve anlamları arasındaki ilişkileri tanıma; karmaşık düşünceleri yorumlama ve farklı duyguların birleşimini anlamayı içermektedir.
4. Duyguları yönetmek / düzenlemek: Olumlu ve olumsuz duyguları kabullenme; duyguları etkin şekilde kontrol etme ve düzenleme yeteneğini içermektedir.

Duygusal zekâya sahip bireyler içsel deneyimlerindeki yönleri ayırt edebilir, duygularının farkına varabilir ve tanımlayabilirler (Mayer & Salovey, 1993). Aynı zamanda duygusal zekâ gelişebilir özellikte olduğu için yaşa bağlı olarak değişebilir.

2.5. Konu İle İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Ulutaş (2005) yaptığı çalışmada, altı yaş grubunda bulunan çocukların duygusal zekâ düzeylerine, duygusal zekâ eğitimi programının etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 120 çocuk oluşturmuştur. Verilerin toplanması için "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" ve "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucuna baktığımızda, duygusal zekâ eğitimi verilen çocukların, duygusal zekâ düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bir ay sonra yapılan kalıcılık son testinde de duygusal zekâ eğitiminin etkisinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. İncelemiş olduğu diğer değişkenler ile bir farka rastlamamıştır.

Başal, Sarı, Koç, Canbay & Şahin (2016), yaptığı çalışmada okul öncesi eğitime devam eden beş altı yaş grubu çocukların öğretmen görüşlerine göre uyumlu veya saldırgan olması ile annelerinin duygusal zekâları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmanın örneklemini 35 kız ve 45 erkek çocuk toplam 80 çocuk ve 80 anne olmak üzere toplam 160 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, uyumlu davranış gösteren çocuğun annesinin duygusal zekâsı saldırgan davranış gösteren çocuğun annesinin duygusal zekâsından daha yüksek bulunmuştur. Çocukların saldırganlık davranışı ile annelerinin duygusal zekâlarının alt boyutu olan stres yönetimi, genel ruh hali ve kişiler arası ilişkiler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Çocukların saldırganlık davranışı ile annelerinin duygusal zekâlarının alt boyutu olan kişisel farkındalık ve şartlara ve çevreye uyum arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca erkek çocukların kız çocuklara göre daha saldırgan özellikler gösterdikleri tespit edilmiştir.

İşmen (2001), yaptığı çalışmaya göre duygusal zekânın yaşa göre farklılaşmadığını bulmuştur. Aynı zamanda problem çözme becerilerinde de aynı sonuca ulaşmıştır. Kızlar erkeklere göre daha yüksek puan almıştır. Duygusal zekâ seviyesi arttıkça doğru orantılı bir şekilde problem çözme becerisinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşmen (2004), incelemiş olduğu aile işlevleri ve duygusal zekâ çalışmasına 152 kadın, 122 erkek toplam 274 kişi katılmıştır. Sonuçlara bakıldığında; Aile Değerlendirme Ölçeğinin duygusal tepki verebilme ile EQ-NED'in toplam puan ve 3 alt boyutu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaş ve cinsiyet açısından duygusal zekânın farklılaşmadığı bulunmuştur.

Çakır & Altınkaynak (2015) yaptığı çalışmada, rehber öğretmenleri ve diğer lisans mezunlarının duygusal zekâları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma rehber öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur.

Ömeroğlu & Şahin (2015) yaptığı çalışmada, Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının, anaokulu öğrencilerinin EQ'suna etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde anaokuluna giden 40 çocuk oluşturmuştur. “Genel Bilgi Formu, Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği, Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği ve Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda uygulanan eğitim programının etkisinin olduğu ortaya konmuştur.

Özyer & Aşan (2003) yaptığı çalışmada, EQ'yu değişkenlere göre deneysel bir biçimde incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Hacettepe üniversitesi İşletme bölümünden 220 öğrenci oluşturmuştur. Schutte ve arkadaşlarının hazırlamış olduğu duygusal zekâ soru ölçeği uygulanmıştır. Duygusal zekâ ile cinsiyet ve kardeş sayısı arasında ilişkiye rastlanmıştır.

Ulutaş & Ömeroğlu (2007), anaokuluna devam eden 6 yaş grubu 120 çocuk üzerinde duygusal zekâ eğitiminin küçük çocukların duygusal zekâlarına etkisini araştırmıştır. 40 öğrencilik alt grup oluşturularak 12 haftalık duygusal zekâ eğitim programı uygulanmıştır. 12 hafta sonra çocuklara uygulanan Sullivan Duygusal Zekâ Ölçeği sonucuna göre, duygusal

zekâ eğitim programının çocukların duygusal zekâ düzeylerine önemli ölçüde katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur.

Köksal (2007) yaptığı çalışmada, üstün zekâlı öğrenciler ile çalışmıştır. Araştırmanın amacı duygusal zekâ programı geliştirip bu programın etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla 14 oturumluk “Duygusal Zekâ Geliştirme Programı” oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, uygulanan eğitim programının duygusal zekâ seviyelerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güney (2019) yaptığı çalışmada, anaokuluna giden çocukların sosyal duygusal uyumları ile annelerinin duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Annenin duygusal zekâ düzeyinin, eğitim durumuna, çalışma durumuna ve ailenin sosyoekonomik durumuna; çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerinin cinsiyete, ailenin sosyoekonomik durumuna, annenin çalışma ve eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için araştırmanın alt problemlerini de incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, annelerin EQ düzeyi ile çocukların sosyal duygusal uyumu arasında ilişki bulunmamıştır. Annenin çalışması ve ailenin gelirine göre duygusal zekâ alt boyutlarında farklılığın ortaya çıktığı, eğitim durumuna göre karşılaştırma yapıldığında ise bir farklılığın görülmediği ortaya çıkmıştır. Çocuğun cinsiyeti ve ailenin sosyoekonomik durumuna göre sosyal duygusal uyum ölçek ve alt boyutları puanlarında farklılaşmanın olduğu, annenin çalışıyor olup olmama durumuna göre farklılaşmanın olmadığı ortaya konmuştur.

Akaydın (2015) yaptığı çalışmada, annelerin mizah tarzları ile çocukların EQ’su arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Okul öncesi döneminde olan 206 çocuk ve anneleriyle yapılmış olan çalışmada “Genel Bilgi Formu”, “Mizah Tarzları Ölçeği” ve “Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre alt boyut yüzler bölümü ile annelerin yıkıcı mizah boyutu arasında negatif, anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca anne mesleğinin de çocukların duygusal zekâları üzerinde etkisine bakıldığında en yüksek puanı

öğretmen çocuklarının aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen annelerin mesleklerinden dolayı sahip oldukları bilgi birikimlerini kendi çocuklarının eğitiminde kullandıkları için yüksek puan aldığı almış olabileceği araştırmacı tarafından aktarılmıştır.

Tekin (2016), Ankara ilinde bulunan iki anaokulunda eğitim alan 5-6 yaş 31 çocuk ve anneleriyle yapmış olduğu çalışmada, çocuklarının duygusal gelişimini desteklemek amacıyla, annelere uygulanan eğitim programının, duygularını yönetme ve çocuklarının olumsuz duygularıyla baş etmelerindeki etkisini incelemiştir. Deney grubunda bulunan annelere on üç oturumluk eğitim programı uygulanmıştır. Deney grubu olan annelerin duygusal farkındalıkları ile öfke, üzümlük yönetimleri ve rahatsız oldukları duyguları değerlendirmek için Cortes, Greenberg ve Gottman (2000) tarafından geliştirilen “Duygulara İlişkin Düşünceler ve Hisler Ölçeği (Thoughts and Feelings about Emotions Scales, TFES)”, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları araştırmacı tarafından yapılarak kullanılmıştır. Annelerin duyguları sosyalleştirme davranışlarını ölçmek için “Olumsuz Duygularla Başa Çıkma Ölçeğine (Coping with Negative Emotions Scale, CNES)” araştırmacı tarafından eklenen yeni bir boyutla geçerlik, güvenilirlik çalışmaları yapılarak kullanılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, annelere uygulanan eğitim programı ile annelerin duygu yönetimi yapabildiklerini ve çocuklarının olumsuz duygularına verdikleri tepkileri pozitif yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Çetinkaya & Alparlan (2011) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine EQ'nun etkisini incelemiştir. Araştırmada, iletişim becerilerinin empatik duyarlılıktan etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşarsoy (2006) yaptığı çalışmada, eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar için oluşturulan duygusal zekâ gelişim programının, çocukların davranış problemleri üzerindeki etkiyi ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırmanın örneklemini, Mersin ilinde bulunan eğitilebilir 10 zihinsel engelli öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin davranış problemleri, Gözden Geçirilmiş Davranış Problemleri Kontrol Listesi kullanılarak öğretmenler tarafından her çocuk için

oluşturulmuştur. Araştırma sonucuna bakıldığında, duygusal zekâ eğitim programının öğrencilerin davranış problemlerini azalttığını ortaya koymuştur.

Dal (2015) yaptığı çalışmada, yaşam doyumu ile kadınların EQ'su arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İstanbul ilinde özel danışmanlık merkezi tarafından yürütülen etkinliğe katılan 123 kadın ile çalışılmıştır. Verilerin analizinde “Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi, Bağımsız Örneklem T Testi, Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Mann-Whitney U Testi, Kruskal- Wallis T Testi ve Spearman Korelasyon Testleri” kullanılmıştır. Sonuçlara baktığımızda, kadınların yaşam doyumu ile EQ düzeyleri arasında ilişki saptanmıştır. Duygusal zekânın alt boyutları ve yaşam doyumu arasında da ilişkiye rastlanmıştır. Burada duygusal zekâ düzeyi ile yaşam doyumu birbirini etkilediğini söyleyebiliriz.

Turculet & Tulbure (2014) yaptığı çalışmada, çocukların EQ düzeyi ile ebeveynlerinin EQ düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Araştırmanın örneklemini, 20 çocuk, 20 ebeveyn olmak üzere 40 kişi oluşturmaktadır. Araştırma verileri olarak ebeveynlere duygusal zekâ testi uygulanmış, çocuklar ile gözlem yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin ve çocukların duygusal zekâları arasında ilişkiye rastlanmıştır.

Nelis, Quoidbach vd. (2009) yaptığı çalışmada duygusal zekânın yapısı, duygusal bilginin algılanması, işlenmesi, düzenlenmesi ve kullanımındaki bireysel farklılıkları ifade ettiğini söylemiştir. Bu farklılıkların önemli yaşam sonuçları (örneğin, zihinsel ve fiziksel sağlık, iş performansı ve sosyal ilişkiler) üzerinde önemli bir etki gösterdiğinden, bu çalışma ile duygusal zekâyı arttırmanın mümkün olup olmadığını araştırmıştır. Deney grubunun katılımcılarına ampirik olarak türetilmiş kısa bir duygusal zekâ eğitimi (iki saatlik bir buçuk saatlik eğitim seansı) verilirken, kontrol grubuna eğitim verilmemiştir. Araştırma sonucuna göre, deney grubunda duygu tanımlama ve duygu yönetimi yeteneklerinde yükselme olduğu görülmüştür. Belirli bir süre sonra yapılan durum kontrol testi ile bu değişikliklerin kalıcı olduğu ortaya konulmuştur. Kontrol grubunda anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir.

Karlinawati (2017) yaptığı çalışmada, öğrencilerin duygusal zekâları ile kendilerine olan güvenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma örneklemini rastgele seçilen 35 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna baktığımızda, duygusal zekânın öğrencinin kendisine olan güvenine %35 oranda katkı sağladığına ulaşılmıştır. Geri kalan %65'lik kısmın araştırmada belirtilmeyen başka faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.

Salavera et al. (2017) yaptığı çalışmada, ilköğretim okullarında duygusal zekâ ve yaratıcılığı tanımlamıştır. Araştırmanın örneklemini 6-7 yaşları arasındaki 631 çocuk (313 erkek ve 318 kız) oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre duygusal zekânın cinsiyet ile anlamlı farklılık gösterdiği, yaratıcılık ile anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Bölüm

Yöntem

3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma; okul öncesi dönem beş ve altı yaş çocuklarının duygusal zekâları ile farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki annelerin ve babalarının duygusal zekâları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modellerinde durum değiştirilmeden betimlenmektedir ve içinde bulunduğu şartlar ile tanımlanmaktadır. Herhangi bir şekilde etkileme çabası güdülmemektedir. “Gözleyip” belirleme vardır (Karasar, 2009).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Bursa ilinde bulunan 2018-2019 öğretim yılında resmi anaokullarına devam eden 48-72 yaş aralığındaki kız ve erkek çocuklar ile çocukların anne ve babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise farklı sosyo-ekonomik düzeyleri temsil eden Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Yıldırım ve Nilüfer ilçelerindeki anaokullarından 90 çocuk, 90 anne ve 90 baba olmak üzere toplam 270 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem grubu “seçkisiz tabakalı örnekleme” yöntemi ile oluşturulmuştur. Tabakalı örneklemede amaç, alt tabakalardan yararlanıp evren üzerine çalışmalar yapmaktır. Basit yansız örnekleme ile alt evrenler oluşturulmuştur (Büyüköztürk, 2012).

Aşağıda Tablo 3’te araştırmaya katılan annelerin, babaların ve çocuklarının demografik özelliklerine göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3

Araştırmaya katılan annelerin, babaların ve çocuklarının demografik özelliklerine göre dağılımları

		N	%
Ailenin Sosyoekonomik Durumu	5001 ve üzeri	30	33,3
	2.501–5.000	30	33,3
	0 – 2500	30	33,3
	25-30	20	22,3
Annenin Yaşı	31-35	29	32,3
	36-40	30	33,3
	41 yaş ve üzeri	11	12,1
Annenin Öğrenim Durumu	İlkokul	12	13,3
	Ortaokul	9	10
	Lise	38	42,2
	Üniversite	31	34,4
	Yüksek Lisans	-	-
Babanın Yaşı	25-30	5	5,5
	31-35	25	27,8
	36-40	30	33,3
	41 yaş ve üzeri	30	33,3
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul	10	11,1
	Ortaokul	7	7,8
	Lise	39	43,3
	Üniversite	34	33,3
	Yüksek Lisans	4	4,4

Annenin Çalışma Durumu	Evet	34	37,8
	Hayır	56	62,2
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	43	47,8
	Erkek	47	52,2
Kardeş Sayısı	0	28	31,1
	1	49	54,4
	2 ve üzeri	13	14,4

Tablo 3'te görüldüğü gibi, ailenin sosyoekonomik duruma göre dağılımları; 30'u (%33,3) 5.001 ve üzeri, 30'u (%33,3) 2.5001-5.000, 30'u (%33,3) 0-2500 gelir düzeyindedir. Annelerin yaş durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları; 20 kişisi (%22,3) 25-30 yaş aralığında, 29'u (%32,3) 31-35 yaş aralığına, 30'u (%33,3) 36-40 yaş aralığında, 11'i (%12,1) 41 yaş ve üstü yaş aralığındadır. Annelerin öğrenim durumuna göre dağılımları; 12'si (%13,3) ilkokul, 9'u (%10) ortaokul, 38'i (%42,2) lise, 31'i (%34,4) üniversite eğitim düzeyindedir. Babaların yaş durumuna göre dağılımları; 5 kişisi (%5,5) 25-30 yaş aralığında, 25'i (%27,8) 31-35 yaş aralığına, 30'u (%33,3) 36-40 yaş aralığında, 30'u (%33,3) 41 yaş ve üstü yaş aralığındadır. Babaların öğrenim durumuna göre dağılımları; 10'u (%11, 1) ilkokul, 7'si (%7,8) ortaokul, 39'u (%43,3) lise, 30'u (%33,3) üniversite, 4'ü (%4,4) yüksek lisans eğitim düzeyindedir. Annelerin çalışma durumuna göre dağılımları; 34'ü (%37,8) çalışan, 56'sı (%62,2) çalışmayan annelerden oluşmaktadır. Çocukların cinsiyet duruma göre frekans ve yüzde dağılımları; 43'ü (%47,8) kız, 47'si (%52,2) erkek çocuklardan oluşmaktadır. Kardeş sayısı durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları; 28'i (%31,1) kardeşi olmayan (tek çocuk), 49'u (%54,4) bir kardeşi olan, 13'ü (%14,4) iki ve üzeri kardeşi olan çocuklardan oluşmaktadır.

Araştırma örneklem grubu oluşturulurken İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonucunda gerekli izinler alınmış ve Bursa İlinde yer alan farklı sosyoekonomik düzeydeki resmi anaokulları saptanmıştır (Ek 1). İzin alınan okullar ile görüşülmüş ve eğitim öğretimi aksatmayacak bir şekilde ölçekler uygulanmıştır. Okullarda yapılan uygulamada, belirlenen sosyoekonomik düzeylerdeki çocukları saptamada öğretmen görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırma yapılacak olan okullarda her bir sosyoekonomik düzey için beş ve altı yaş grubundaki çocuklardan 30 çocuk seçilmiştir. Toplamda farklı sosyoekonomik düzeyden 90 çocuk seçilmiş ve çalışmaya anne babaları da dahil edilmiştir. Araştırmada kullanılacak ölçek için elektronik posta yolu ile gerekli izin alınmıştır (Ek 2). Çocuklara araştırmacı tarafından uygulanan test eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde ve çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri, dikkatlerinin dağılmaması için sessiz bir ortamda uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel bilgi formu. “Kişisel Bilgi Formu” annenin, babanın ve çocuğun demografik özelliklerini belirlemek için kullanılmıştır (Ek 3).

3.3.2. Bar-on duygusal zekâ ölçeği. Literatür taramasında EQ ölçümünde kullanılan testler araştırılmış annelerin ve babaların duygusal zekâlarını ölçmek için Reuven Bar-On’un geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptığı Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılmıştır (Bar-On, 1997). Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları Acar (2001) tarafından yapılmıştır.

Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçek 88 sorudan oluşmaktadır. Doldurulan test sorularının kodlaması, “(1) Tamamen Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum” şeklindedir. Anne ve babalardan her soru için 5 ölçütten birini işaretlemesi istenmiştir. Son soru maddesinde “Yukarıdaki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim.” ifadesine “Tamamen Katılıyorum” cevabını verenlerin anketleri geçerli sayılmıştır (Acar, 2001). Ölçek araştırmaya katılan çocukların anneleri ve babaları tarafından doldurulmuştur.

Aşağıda Tablo 4’te Bar–On EQ ölçme aracının, duygusal zekânın boyutları ve alt boyutları ile ilgili maddelerinin hangileri oldukları gösterilmiştir.

Tablo 4

Bar-On EQ Anketinin Boyutları ve Alt Boyutlarına İlişkin Maddeler

BOYUTLAR	ALT BOYUTLAR	MADDELER
KİŞİSEL FARKINDALIK	Bağımsızlık	73, 64, 47, 22, 24
	Kendini Gerçekleştirme	35, 28, 15, 17, 19, 21
	Kararlılık	7, 9, 20, 27, 39, 86
	Kendine Saygı	69, 55, 44, 26, 14, 10
	Duygusal Benlik Bilinci	53, 2, 13, 8, 38, 84
KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER	Sosyal Sorumluluk	34, 79, 43, 45, 48, 59
	Kişiler Arası İlişkiler	67, 62, 57, 46, 42, 32, 16
	Empati	77, 81, 49, 30, 25
ŞARTLARA VE ÇEVREYE UYUM	Esneklik	71, 61, 58, 50, 18
UYUM	Gerçeklik	82, 56, 52, 12, 4
	Problem Çözme	51, 33, 23, 1, 87
STRES YÖNETİMİ	Strese Dayanıklılık	63, 75, 3, 80, 68, 6, 60
	Dürtü Kontrolü	70, 66, 41, 36, 29, 11
GENEL RUH HALİ	Mutluluk	83, 72, 74, 65, 54, 40, 37
	İyimserlik	5,78, 85, 76, 31

3.3.3.Sullivan çocuklar için duygusal zekâ ölçeği. Sullivan (1999), tarafından geliştirilmiş ve Ömeroğlu ve Ulutaş (2005) tarafından Türkiye’de geçerlik güvenirliği yapılmış olan “Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği”, duyguları tanıma, duyguları anlama ve yönetme gibi duygusal zekâ yetilerini temel alarak, Yüzler, Hikâyeler, Anlama ve Yönetme

bölümlerinden oluşmaktadır. Yüzler ve hikâyeler bölümü, duyguları tanıma; anlama bölümü, duyguları anlama ve yönetme bölümü, duyguları yönetme yetilerinin alt bölümleridir.

Bireysel bir çalışma olan S-ÇDZÖ 4-10 yaş grubu çocuklara uygulanmaktadır. Türkçeye uyarlaması Ömeroğlu ve Ulutaş (2005) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre S-ÇDZÖ'nün birinci bölümü olan “yüzler” testi için alfa değeri 0.68, “hikâyeler” testi için 0.54, “anlama” testi için 0.63 ve “yönetme” testi için 0.76 ve Duygusal Zekâ Ölçeği toplamı için 0.84 olarak tespit etmiştir.

Araştırma kapsamında “Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği”nin güvenilirliklerine bakılmış; “Yüzler” testi için cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.52, “hikayeler” testi için cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.45, “anlama” testi için cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.54, “yönetme” testi için cronbach alfa güvenilirlik değeri 0.70 olarak tespit edilmiştir.

S-ÇDZÖ'nün özellikleri şu şekildedir (Ulutaş, 2005);

1. Yüzler Testi: Bu testte çocuklara gösterilen resimlerden cevabını duymak istediğimiz duyguyu sorarız ve çocuğun göstermesini isteriz. Testin amacı duygu durumlarının farkında olmaktır. Örnek sorularla başlanarak teste devam edilir.
2. Hikayeler Testi: Bu testte kısa hikayeler okunup hikaye kahramanının hangi duyguda olduğunu, ne hissetmiş olabileceğini sorarız ve duygu resimlerinin (mutlu, üzgün, korkmuş, şaşırılmış) olduğu materyalden göstermesini isteriz.
3. Anlama Testi: Bu testte çocuk okunan kısa hikayeleri “Evet, Bilmiyorum, Hayır” şeklinde cevaplar. Amaç, kendi ve çevresindekilerin duygusunu fark edebilmedir.
4. Yönetme Testi: Duygularını yönetilme ve nasıl kararlar vereceğini yordama, duygusal ve sosyal ilişkilerini doğru yorumlayabilmeyi içerir. Çocuk cevapları “Evet, Bilmiyorum, Hayır” şeklindedir.

S-ÇDZÖ çocukların duygusal zekâsı verdikleri doğru cevapların çokluğu ile yordandır. Her bir soruya verilen puan 1 puandır. Testten alınan en yüksek puan 41'dir (Ulutaş, 2005).

Ölçeğin uygulamasında azami süre ortalaması 20- 25 dakika aralığındadır.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri; Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği ve S-ÇDZÖ aracılığıyla toplanmıştır. Anne, baba ve çocuğun demografik özelliklerini belirleyebilmek için Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır.

Araştırma kapsamındaki annelere ve babalara Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği uygulanmıştır. Ölçek okul müdürü ve sınıf öğretmenlerinin desteği ile çocukların annelerinin ve babalarının doldurması için evlerine gönderilmiştir. Gönderilen bütün ölçeklerin sınıf öğretmenleri tarafından geri toplanması sağlanmıştır. Ancak, ölçeği doldurmayan, unutan, eksik doldurup gönderen anne ve babaların ölçekleri değerlendirilmeye alınmayıp, bu çalışmalar çıkarılmıştır.

Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeğinin uygulanması için, okullarda bulunan sınıfların kayıt bilgilerinden, okul idarecileri yardımıyla doğum tarihlerine ulaşılmış ve takvim yaşları hesaplandıktan sonra 5-6 yaş aralığında olan çocukların listeleri oluşturulmuştur.

3.5.Verilerin Analizi

Farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki annelerin ve babaların duygusal zekâları ile okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâları arasındaki ilişkiyi incelediğim çalışmamda 120 çocuğa ölçek uygulaması yapılmıştır. Anne veya babadan birinin anketinin gelmemesi, anket maddelerinin eksik bir şekilde doldurulmasından kaynaklı, eksik olan ölçekler çalışmadan çıkarılmıştır. Her bir sosyoekonomik düzeyi temsil edecek şekilde 90 çocuk, 90 anne ve 90 baba olmak üzere 270 kişi ile çalışılmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Shapiro Wilk's den yararlanılarak ölçek puanlarının normallik testleri sonucunda

normal dağılım sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Değişkenlerin iki gruplu karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi, değişkenlerin üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman's Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Verilere ilişkin frekans dağılımları oluşturulmuştur. Anlamlılık seviyesi 0,05 olarak kabul edilmiştir. $p < 0,05$ olması durumunda gruplar arası anlamlı farklılığın olduğu söylenebilmektedir.

4.Bölüm

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, okul öncesi dönem çocuklarının, annelerinin ve babaların duygusal zekâlarına ilişkin elde edilen bulgulara ve alt problemler için yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5

Çocukların duygusal zekâ puanları ve annelerin duygusal zekâ puanları arasındaki korelasyon testi

		Yönetme	Anlama	Hikayeler	Yüzler	S-ÇDZÖ
İyimserlik	r	,119	,225**	-,001	,128	,093
	p	,265	,033	,994	,230	,381
Problem	r	-,004	,100	-,101	,047	,050
	p	,974	,351	,343	,661	,642
Mutluluk	r	-,157	,041	,046	,067	,021
	p	,159	,702	,669	,533	,847
Strese	r	-,098	,036	-,053	,049	-,012
	p	,359	,738	,621	,649	,910
Dürtü	r	-,044	,415**	,026	-,069	-,032
	p	,679	,000	,811	,520	,767
Gerçeklik	r	-,002	,127	-,098	,063	,051
	p	,983	,234	,358	,554	,631
Empati	r	-,049	,059	,109	,063	,077
	p	,646	,580	,307	,554	,471
Esneklik	r	,053	,087	,031	,165	,150
	p	,622	,415	,771	,120	,158

Kişiler Arası	r	-,108	-,027	,120	,048	,010
İlişkiler	p	,310	,799	,262	,653	,928
Sorumluluk	r	,025	,060	,070	-,101	-,010
	p	,813	,576	,515	,345	,928
Duygusal	r	,050	-,062	-,142	-,090	-,091
Benlik B.	p	,642	,559	,183	,399	,393
Bağımsızlık	r	,119	-,019	-,001	,128	,093
	p	,265	,859	,994	,230	,381
Kendine	r	-,151	,012	-,001	,101	,020
Saygı	p	,155	,910	,996	,344	,855
Kararlılık	r	,195	,074	-,029	-,006	,070
	p	,066	,488	,783	,958	,512
Kendini Ger-	r	,060	-,040	,042	-,027	-,001
çekleştirme	p	,576	,707	,691	,799	,996
Bar-On	r	-,072	,081	-,032	,107	,057
Ölçeği	p	,498	,451	,765	,316	,593

*p<.05

**p<.01

Tablo 5 incelendiğinde, annelere uygulanan duygusal zekâ ölçeği Bar-On toplam puanı ile çocuklara uygulanan S-ÇDZÖ ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r=,057$; $p>.01$). Çocukların anlama testi ile annenin duygusal zekâ iyimserlik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=,225$; $p<.01$). Çocukların anlama testi ile annenin duygusal zekâ dürtü kontrolü alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($r=,415$; $p<.01$). Bu ilişki zayıf ve aynı yönlüdür.

Tablo 6

Çocukların duyuşsal zekâ puanları ve babalarının duyuşsal zekâ puanları arasındaki korelasyon testi

		Yönetme	Anlama	Hikayeler	Yüzler	S-ÇDZÖ
İyimserlik	r	-,147	-,068	-,062	,020	-,093
	p	,165	,525	,562	,824	,385
Problem	r	,056	-,031	-,039	,111	,061
Çözme	p	,599	,772	,712	,299	,566
Mutluluk	r	-,116	-,175	,037	-,091	-,083
	p	,274	,078	,731	,394	,437
Gerçeklik	r	-,007	,038	-,118	-,040	-,048
	p	,944	,720	,269	,711	,652
Dürtü	r	,035	-,002	,092	,041	,086
Kontrolü	p	,746	,987	,388	,701	,421
Empati	r	-,001	,005	,016	-,030	-,009
	p	,991	,966	,879	,779	,935
Strese	r	,007	-,023	,103	-,104	-,056
Dayanıklılık	p	,951	,830	,334	,330	,599
Esneklik	r	-,113	-,147	-,093	-,039	-,125
	p	,288	,168	,384	,718	,240
Kişiler Arası	r	-,035	,050	,005	-,043	-,007
İlişkiler	p	,742	,638	,961	,690	,948
Sosyal	r	-,191	-,164	,083	-,124	-,167
Sorumluluk	p	,071	,123	,438	,245	,116
Duyuşsal	r	,005	,001	-,084	-,043	-,044

Benlik B.	p	,964	,991	,434	,690	,679
Bağımsızlık	r	-,032	,026	,044	-,174	-,119
	p	,764	,810	,677	,101	,262
Kendine	r	-,103	,033	,070	,166	,082
Saygı	p	,332	,759	,515	,317	,440
Kararlılık	r	,018	,117	,142	,045	,077
	p	,866	,272	,181	,676	,472
Kendini Ger-	r	-,118	-,267	,006	-,057	-,154
çekleştirme	p	,270	,011	,953	,594	,158
Bar-On	r	-,059	-,010	,047	-,052	-,059
Ölçeği	p	,578	,922	,660	,629	,578

*p<.05

**p<.01

Tablo 6' da görüldüğü gibi araştırma kapsamına giren babalara uygulanan duygusal zekâ ölçeği Bar-On toplam puanı ile çocuklara uygulanan S-ÇDZÖ ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($r=,578$; $p>.01$).

Tablo 7

Annelerin eğitim durumuna göre Bar-on duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve

Kruskall-Wallis H testi tablosu

Bar-On	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
İyimserlik	İlkokul	12	53,96	3	4,160	,245
	Ortaokul	9	44,61			
	Lise	38	39,54			
	Üniversite	31	49,79			
Problem	İlkokul	12	56,08	3	9,333	,025*

Çözme	Ortaokul	9	25,00			
	Lise	38	43,09			
	Üniversite	31	50,31			
Kişilerarası	İlkokul	12	40,92	3	7,698	,053
İlişkiler	Ortaokul	9	29,39			
	Lise	38	43,54			
	Üniversite	31	54,35			
Sosyal	İlkokul	12	38,58	3	6,517	,089
Sorumluluk	Ortaokul	9	64,83			
	Lise	38	42,74			
	Üniversite	31	45,95			
Kendini Ger- çekleştirme	İlkokul	12	42,29	3	1,039	,792
	Ortaokul	9	36,72			
	Lise	38	46,63			
	Üniversite	31	47,32			
Kararlılık	İlkokul	12	43,54	3	2,791	,425
	Ortaokul	9	32,61			
	Lise	38	46,87			
	Üniversite	31	48,32			
Strese	İlkokul	12	43,42	3	1,854	,603
Dayanıklılık	Ortaokul	9	43,89			
	Lise	38	42,38			
	Üniversite	31	50,60			
Kendine	İlkokul	12	47,50	3	7,145	,067
Saygı	Ortaokul	9	23,78			

	Lise	38	48,42			
	Üniversite	31	47,45			
Mutluluk	İlkokul	12	55,25	3	4,200	,241
	Ortaokul	9	56,11			
	Lise	38	42,38			
	Üniversite	31	42,47			
Dürtü	İlkokul	12	34,00	3	3,788	,285
Kontrolü	Ortaokul	9	41,11			
	Lise	38	49,96			
	Üniversite	31	45,76			
Esneklik	İlkokul	12	46,83	3	2,854	,415
	Ortaokul	9	32,06			
	Lise	38	48,12			
	Üniversite	31	45,68			
Empati	İlkokul	12	31,79	3	5,210	,157
	Ortaokul	9	38,89			
	Lise	38	47,96			
	Üniversite	31	49,71			
Gerçeklik	İlkokul	12	61,42	3	9,354	,025*
	Ortaokul	9	58,83			
	Lise	38	39,54			
	Üniversite	31	42,77			
Bağımsızlık	İlkokul	12	64,75	3	7,858	,049*
	Ortaokul	9	42,33			
	Lise	38	41,43			

	Üniversite	31	43,95			
Bar-On	İlkokul	12	55,50	3	3,033	,387
Puanı	Ortaokul	9	40,44			
	Lise	38	41,86			
	Üniversite	31	47,56			

*p <0.5

Tablo 7 incelendiğinde, annenin eğitimi ile duygusal zekâ ölçeği arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Duygusal zekânın alt boyutlarından İyimserlik, Empati, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında, anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Ancak annenin eğitim düzeyine göre duygusal zekâ puanına baktığımızda Problem Çözme, Gerçeklik, Bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ve bu farklılık ilkököl mezunu annelerin lehine olduğu saptanmaktadır ($p<.05$).

Tablo 8

Ailenin sosyoekonomik gelirine göre annelerin duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi tablosu

Bar-On	Sosyoekonomik Durum	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
İyimserlik	0-2.500	30	41,22	2	1,313	,519
	2.501-5.000	30	48,55			
	5.001 ve üzeri	30	46,73			
Problem Çözme	0-2.500	30	49,02	2	,858	,651
	2.501-5.000	30	43,62			
	5.001 ve üzeri	30	43,87			
Kişilerarası	0-2.500	30	47,45	2	,718	,698

İlişkiler	2.501-5.000	30	46,80			
	5.001 ve üzeri	30	42,25			
Sosyal	0-2.500	30	48,30	2	,623	,732
Sorumluluk	2.501-5.000	30	43,17			
	5.001 ve üzeri	30	45,03			
Kendini Ger- çekleştirme	0-2.500	30	44,02	2	1,581	,454
	2.501-5.000	30	42,27			
Kararlılık	5.001 ve üzeri	30	50,22			
	0-2.500	30	47,40	2	1,082	,582
	2.501-5.000	30	47,60			
Strese	5.001 ve üzeri	30	41,50			
	0-2.500	30	44,45	2	,164	,921
Dayanıklılık	2.501-5.000	30	47,03			
	5.001 ve üzeri	30	45,02			
Kendine	0-2.500	30	43,65	2	,257	,879
Saygı	2.501-5.000	30	45,90			
	5.001 ve üzeri	30	46,95			
Mutluluk	0-2.500	30	47,57	2	,696	,706
	2.501-5.000	30	46,60			
	5.001 ve üzeri	30	42,33			
Dürtü	0-2.500	30	40,73	2	1,736	,420
Kontrolü	2.501-5.000	30	49,37			
	5.001 ve üzeri	30	46,40			
Esneklik	0-2.500	30	45,03	2	,015	,993
	2.501-5.000	30	45,73			

	5.001 ve üzeri	30	45,73			
Empati	0-2.500	30	51,12	2	2,199	,333
	2.501-5.000	30	43,37			
	5.001 ve üzeri	30	42,02			
Gerçeklik	0-2.500	30	42,05	2	1,492	,474
	2.501-5.000	30	44,47			
	5.001 ve üzeri	30	49,98			
Bağımsızlık	0-2.500	30	41,22	2	,507	,776
	2.501-5.000	30	48,55			
	5.001 ve üzeri	30	46,73			
Bar-On	0-2.500	30	47,07	2	1,313	,519
Puanı	2.501-5.000	30	43,45			
	5.001 ve üzeri	30	45,98			

*p<.05

Tablo 8’de görüldüğü gibi, ailenin sosyoekonomik durumu ile annelere uygulanan Bar-on duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarından Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme İyimserlik, Sosyal Sorumluluk, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Empati, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Gerçeklik, Bağımsızlık, Esneklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Tablo 9

Annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Mann Whitney U testi tablosu

Bar-On	Annenin Çalışma Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
İyimserlik	Evet	34	45,50	1547,00	952,000	1,000

	Hayır	56	45,50			
Problem	Evet	34	49,02	1569,00	930,000	,851
Çözme	Hayır	56	43,62	2526,00		
Kişilerarası	Evet	34	54,03	1837,00	662,000	,015*
İlişkiler	Hayır	56	40,32	2258,00		
Sosyal	Evet	34	47,38	1611,00	888,000	,585
Sorumluluk	Hayır	56	44,36	2481,00		
Kendini Ger-	Evet	34	40,50	1317,00	782,000	,151
çekleştirme	Hayır	56	48,54	2718,00		
Kararlılık	Evet	34	42,96	1459,50	864,500	,461
	Hayır	56	47,06	2635,50		
Strese	Evet	34	42,38	1441,00	846,000	,375
Dayanıklılık	Hayır	56	47,39	2654,00		
Kendine	Evet	34	51,97	1767,00	732,000	,063
Saygı	Hayır	56	41,57	2368,00		
Mutluluk	Evet	34	51,10	1737,50	761,500	,109
	Hayır	56	41,10	2357,00		
Dürtü	Evet	34	42,24	1436,00	841,000	,349
Kontrolü	Hayır	56	47,48	2659,00		
Esneklik	Evet	34	49,60	1686,50	812,500	,241
	Hayır	56	43,01	2408,50		
Empati	Evet	34	52,07	1750,50	728,500	,058
	Hayır	56	41,51	2324,00		
Gerçeklik	Evet	34	42,59	1448,00	853,000	,404
	Hayır	56	47,27	2647,00		

Bağımsızlık	Evet	34	41,22	1316,50	721,500	,052
	Hayır	56	48,55	2778,50		
Bar-On	Evet	34	45,87	1559,50	761,500	,109
	Hayır	56	45,28	2535,50		

*p<.05

Tablo 9 incelendiğinde; annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir (U=761,500; p>05). Bar-on duygusal zekâ ölçeği alt boyut anne puanlarına detaylı bir şekilde bakıp sıra ortalamalarını incelediğimizde; İyimserlik, Problem Çözme, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Bağımsızlık, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Gerçeklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Empati alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05). Kişilerarası İlişkiler alt boyut anne puanları sıra ortalamalarını incelediğimizde; annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (U=662,000; p<.05). Bu sonuca göre; çalışan anneler çalışma ortamlarında farklı insanlar ile iletişime girdiği için; çalışan annelerin çalışmayan annelere oranla kişilerarası ilişkilerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

Tablo 10

Babaların eğitim durumuna göre duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskal-

Wallis H testi tablosu

Bar-On	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
İyimserlik	İlkokul	10	66,28	4	8,950	,062
	Ortaokul	7	33,50			
	Lise	39	41,44			
	Üniversite	34	46,22			
	Yüksek Lisans	4	55,00			

Problem	İlkokul	10	55,83	4	3,609	,462
Çözme	Ortaokul	7	46,79			
	Lise	39	40,60			
	Üniversite	34	47,43			
	Yüksek Lisans	4	54,50			
Kişilerarası	İlkokul	10	40,39	4	6,891	,142
İlişkiler	Ortaokul	7	49,36			
	Lise	39	50,69			
	Üniversite	34	37,05			
	Yüksek Lisans	4	61,75			
Sosyal	İlkokul	10	46,61	4	3,492	,479
Sorumluluk	Ortaokul	7	43,21			
	Lise	39	50,19			
	Üniversite	34	38,88			
	Yüksek Lisans	4	49,75			
Kendini Ger- çekleştirme	İlkokul	10	40,06	4	4,421	,352
	Ortaokul	7	46,64			
	Lise	39	51,45			
	Üniversite	34	39,08			
	Yüksek Lisans	4	44,38			
Kararlılık	İlkokul	10	48,78	4	5,457	,244
	Ortaokul	7	46,86			
	Lise	39	48,01			
	Üniversite	34	47,33			
	Yüksek Lisans	4	31,88			

Strese	İlkokul	10	54,61	4	7,177	,127
Dayanıklılık	Ortaokul	7	34,00			
	Lise	39	51,48			
	Üniversite	34	38,40			
	Yüksek Lisans	4	38,63			
Kendine	İlkokul	10	57,56	4	6,147	,188
Saygı	Ortaokul	7	29,43			
	Lise	39	44,26			
	Üniversite	34	45,28			
	Yüksek Lisans	4	60,50			
Mutluluk	İlkokul	10	45,50	4	,593	,964
	Ortaokul	7	46,36			
	Lise	39	43,69			
	Üniversite	34	48,17			
	Yüksek Lisans	4	42,13			
Dürtü	İlkokul	10	66,28	4	8,950	,062
Kontrolü	Ortaokul	7	33,50			
	Lise	39	41,44			
	Üniversite	34	46,22			
	Yüksek Lisans	4	55,00			
Esneklik	İlkokul	10	51,39	4	5,374	,251
	Ortaokul	7	57,07			
	Lise	39	46,83			
	Üniversite	34	37,82			
	Yüksek Lisans	4	56,38			

Empati	İlkokul	10	68,56	4	10,457	,033*
	Ortaokul	7	48,00			
	Lise	39	40,89			
	Üniversite	34	42,12			
	Yüksek Lisans	4	60,75			
Gerçeklik	İlkokul	10	49,89	4	4,053	,399
	Ortaokul	7	42,64			
	Lise	39	43,26			
	Üniversite	34	50,43			
	Yüksek Lisans	4	26,00			
Bağımsızlık	İlkokul	10	47,50	4	8,831	,065
	Ortaokul	7	61,86			
	Lise	39	49,89			
	Üniversite	34	37,83			
	Yüksek Lisans	4	26,00			
Bar-On	İlkokul	10	53,56	4	4,680	,322
Puanı	Ortaokul	7	44,71			
	Lise	39	49,96			
	Üniversite	34	38,63			
	Yüksek Lisans	4	35,63			

*p<.05

Tablo 10’da görüldüğü gibi, babanın eğitim düzeyi ile duygusal zekâ ölçęi alt boyutlarından Kişilerarası İlişki, İyimserlik, Problem Çözme, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Bağımsızlık, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esnek-

lik, Gerçeklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında, puanlar açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Ancak babanın eğitim düzeyine göre duygusal zekâ puanına baktığımızda empati sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ve bu farklılık ilkökul mezunu babaların lehinedir ($p<.05$).

Tablo 11

Ailenin sosyoekonomik durumuna göre babaların duygusal zekâ ölçeği puanlarının dağılımı ve Kruskal-Wallis H testi tablosu

Bar-On	Sosyoekonomik Durum	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
İyimserlik	0-2.500	30	45,30	2	,507	,776
	2.501-5.000	30	47,98			
	5.001 ve üzeri	30	43,22			
Problem Çözme	0-2.500	30	48,88	2	1,123	,507
	2.501-5.000	30	41,88			
	5.001 ve üzeri	30	45,73			
Kişilerarası İlişkiler	0-2.500	30	45,93	2	1,028	,598
	2.501-5.000	30	41,92			
	5.001 ve üzeri	30	48,65			
Sosyal Sorumluluk	0-2.500	30	49,05	2	5,987	,050*
	2.501-5.000	30	36,20			
	5.001 ve üzeri	30	51,25			
Kendini Gerçekleştirme	0-2.500	30	41,65	2	1,072	,585
	2.501-5.000	30	48,28			
	5.001 ve üzeri	30	46,57			
Kararlılık	0-2.500	30	48,18	2	,490	,783
	2.501-5.000	30	44,00			

	5.001 ve üzeri	30	44,32			
Strese	0-2.500	30	49,05	2	2,300	,317
Dayanıklılık	2.501-5.000	30	39,70			
	5.001 ve üzeri	30	47,75			
Kendine	0-2.500	30	48,78	2	2,462	,292
Saygı	2.501-5.000	30	38,48			
	5.001 ve üzeri	30	48,23			
Mutluluk	0-2.500	30	42,12	2	,831	,660
	2.501-5.000	30	46,38			
	5.001 ve üzeri	30	48,00			
Dürtü	0-2.500	30	49,27	2	1,408	,494
Kontrolü	2.501-5.000	30	41,40			
	5.001 ve üzeri	30	45,83			
Esneklik	0-2.500	30	49,27	2	4,148	,126
	2.501-5.000	30	37,68			
	5.001 ve üzeri	30	49,55			
Empati	0-2.500	30	47,50	2	4,064	,131
	2.501-5.000	30	38,02			
	5.001 ve üzeri	30	50,98			
Gerçeklik	0-2.500	30	47,00	2	,605	,739
	2.501-5.000	30	42,52			
	5.001 ve üzeri	30	46,98			
Bağımsızlık	0-2.500	30	45,30	2	,507	,776
	2.501-5.000	30	47,98			
	5.001 ve üzeri	30	43,22			

Bar-On	0-2.500	30	42,12	2	4,313	,116
Puanı	2.501-5.000	30	46,38			
	5.001 ve üzeri	30	48,00			

*p<.05

Tablo 11’de görüldüğü gibi, ailenin sosyoekonomik durumu ile baba duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarından Kişilerarası İlişki, İyimserlik, Problem Çözme, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Empati, Bağımsızlık, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Gerçeklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında, anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Ancak ailenin sosyoekonomik durumuna göre babanın duygusal zekâ puanına baktığımızda sosyal sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ve bu farklılık 5.001 TL ve üzeri gelir düzeyi lehinedir ($p<.05$).

Tablo 12

Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetlerine göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Mann-Whitney U testi tablosu

S-ÇDZÖ	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Duyguları Yönetme	Kız	43	51,29	2205,50	761,500	,040*
Alt Testi	Erkek	47	40,20	1889,50		
Yüzler Alt	Kız	43	38,67	1663,00	717,000	,017*
Testi	Erkek	47	51,74	2432,00		
Hikayeler Alt	Kız	43	41,70	1793,00	847,000	,156
Testi	Erkek	47	48,98	2302,00		
Anlama	Kız	43	42,09	1810,00	864,000	,227

Alt Testi	Erkek	47	48,62	2285,00		
S-ÇDZÖ	Kız	43	41,50	1784,50	838,500	,164
Puanı	Erkek	47	49,16	2310,50		

*p<.05

Tablo 12'ye göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında, cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemektedir (U=838,500; p>.05). S-ÇDZÖ'nün alt boyutlarına detaylı bir şekilde bakıp sıra ortalamalarını incelediğimizde; duyguları yönetme puan sıra ortalamalarında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (U=761,500; p<.05). Kız çocukların duygularını yönetme puan ortalamalarının erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yüzler alt testi puan sıra ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmektedir (U=717,000; p>.05). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde; kız çocuklara kıyasla erkek çocukların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen sonuca göre erkek çocukların yüzler alt testi puan ortalamaları kız çocuklara göre daha yüksektir. Cinsiyete göre çocukların hikayeler alt testi puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (U=847,000; p>.05). Çocukların anlama alt testi puan sıra ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (U=864,000; p>.05).

Tablo 13

Okul öncesi dönem çocuklarının ailelerinin sosyoekonomik durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskal-Wallis H testi tablosu

S-ÇDZÖ	Sosyoekonomik Durum	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
Duyguları Yönetme	0-2500	30	48,78	2	1,080	,583
Alt Testi	2.501-5.000	30	45,78			
	5.001 ve üzeri	30	41,93			

Hikayeler	0-2500	30	49,92	2	1,544	,462
Alt Testi	2.501-5.000	30	42,52			
	5.001 ve üzeri	30	44,07			
Anlama	0-2500	30	47,10	2	1,277	,528
Alt Testi	2.501-5.000	30	41,23			
	5.001 ve üzeri	30	48,17			
Yüzler	0-2500	30	46,90	2	1,078	,583
Alt Testi	2.501-5.000	30	41,55			
	5.001 ve üzeri	30	48,05			
S-ÇDZÖ	0-2500	30	48,82	2	1,115	,573
Puanı	2.501-5.000	30	41,75			
	5.001 ve üzeri	30	48,05			

*p<.05

Tablo 13 incelendiğinde; ailenin sosyoekonomik düzeyine göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamaları arasında ilişki görülmemektedir ($p>.05$). Ailenin sosyoekonomik düzeyine göre çocukların duygularını yönetme testi, anlama testi, yüzler ve hikayeler testi alt boyut puan sıra ortalamaları arasında farklılaşma olmadığı görülmektedir ($p>0.5$). Buna göre; çocukların duygusal zekâlarının, ailenin sosyoekonomik durumuna göre etkilenmediği sonucu söylenebilmektedir.

Tablo 14

Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Mann-Whitney U testi tablosu

S-ÇDZÖ	Anne Çalışma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Top.	U	P
Duyguları Yönetme	Evet	34	49,29	1676,00	823,000	,273

Alt Testi	Hayır	56	43,20	2419,00		
Hikayeler	Evet	34	50,29	1710,00	789,000	,145
Alt Testi	Hayır	56	42,59	2385,00		
Anlama	Evet	34	47,57	1617,50	881,500	,549
Alt Testi	Hayır	56	44,24	2477,50		
Yüzler	Evet	34	45,96	1562,50	936,500	,896
Alt Testi	Hayır	56	45,22	2352,50		
S-ÇDZÖ	Evet	34	49,00	1666,00	833,000	,321
Puanı	Hayır	56	43,38	2429,00		

*p<.05

Tablo 14 incelendiğinde; annenin çalışma durumuna göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($U=833,000$; $p>0,05$). S-ÇDZÖ'nün alt boyutlarına detaylı bir şekilde bakıp sıra ortalamalarını incelediğimizde; annenin çalışma durumuna göre çocukların duyguları yönetme, hikayeler, anlama ve yüzler testi puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>0,5$). Sonuç olarak; annelerinin çalışma durumlarına göre çocukların duygusal zekâ puan dağılımlarına baktığımızda anlamlı bir farklılık görülmesi de duygusal zekânın bütün alt boyutlarında erkek çocukların kız çocuklarına göre daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir.

Tablo 15

Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin eğitim durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskal-Wallis H testi tablosu

S-ÇDZÖ	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
--------	--------------------	---	-----------	----	-----	---

Duyguları Yönetme	İlkokul	12	37,67	3	1,336	,721
Alt Testi	Ortaokul	9	47,83			
	Lise	38	46,17			
	Üniversite	31	47,03			
Hikayeler	İlkokul	12	37,54	3	1,826	,609
Alt Testi	Ortaokul	9	51,11			
	Lise	38	46,46			
	Üniversite	31	45,77			
Anlama	İlkokul	12	43,42	3	1,192	,755
Alt Testi	Ortaokul	9	53,50			
	Lise	38	46,01			
	Üniversite	31	43,35			
Yüzler	İlkokul	12	49,88	3	,683	,877
Alt Testi	Ortaokul	9	41,39			
	Lise	38	46,20			
	Üniversite	31	44,15			
S-ÇDZÖ	İlkokul	12	41,67	3	,548	,908
Puanı	Ortaokul	9	48,89			
	Lise	38	46,75			
	Üniversite	31	44,47			

*p<.05

Tablo 15 incelendiğinde; anne eğitim düzeyine göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>05$). Anne eğitim düzeyine göre çocukların duygusal zekâ duyguları yönetme, hikayeler, anlama ve yüzler testi alt boyut sıra ortalamalarında da anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>0.5$). Elde

edilen bu sonuca göre anne eğitim düzeyinin çocukların duygusal zekâları üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo 16

Okul öncesi dönem çocuklarının babaların eğitim durumuna göre duygusal zekâ puanlarının dağılımları ve Kruskal-Wallis H testi tablosu

S-ÇDZÖ	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	sd	KWF	p
Duyguları Yönetme	İlkokul	10	47,28	4	1,324	,857
Alt Testi	Ortaokul	7	54,00			
	Lise	39	45,47			
	Üniversite	30	44,22			
	Yüksek Lisans	4	47,13			
Hikayeler	İlkokul	10	44,22	4	2,261	,688
	Ortaokul	7	32,93			
	Lise	39	47,83			
	Üniversite	30	45,97			
	Yüksek Lisans	4	44,50			
Anlama	İlkokul	10	47,94	4	4,620	,329
	Ortaokul	7	44,43			
	Lise	39	48,11			
	Üniversite	30	45,20			
	Yüksek Lisans	4	19,50			
Yüzler	İlkokul	10	46,00	4	3,118	,538
	Ortaokul	7	36,93			
	Lise	39	50,66			
Alt Testi	Üniversite	30	41,39			

	Yüksek Lisans	4	43,25			
S-ÇDZÖ	İlkokul	10	46,00	4	2,803	,591
Puanı	Ortaokul	7	40,07			
	Lise	39	49,62			
	Üniversite	34	43,56			
	Yüksek Lisans	4	30,25			

*p<.05

Tablo 16 incelendiğinde; baba eğitim düzeyine göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>05$). Baba eğitim düzeyine göre çocukların duygusal zekâ duyguları yönetme, anlama, hikaye ve yüzler testi alt boyut sıra ortalamalarında da anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Elde edilen bu sonuca göre baba eğitim düzeyinin çocukların duygusal zekâları üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilmektedir.

5.Bölüm

Tartışma ve Öneriler

5.1.Tartışma

Bu araştırmanın amacı, farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki annelerin ve babaların duygusal zekâları ile okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında;

Annelere uygulanan Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği ve çocuklara uygulanan Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>.05$). Turculet ve Tulbure (2014) yaptığı çalışma sonucumuzu destekler niteliktedir. Çalışma sonucuna göre çocukların duygusal zekâları ile ebeveynlerinin duygusal zekâları arasında ilişkiye rastlamamıştır sonucuna ulaşmıştır.

Çocukların anlama testi ile annenin duygusal zekâ iyimserlik alt boyutu arasında aynı yönlü zayıf bir ilişki vardır ($p<.05$). Anlama testi ile çocuğa okunan hikaye sonucunda yöneltilen sorulara durum açısından cevaplar vermesi beklenmektedir. Duygusal zekâ iyimserlik alt boyutunda, kişiden beklenen olumsuz durumlara iyi yönünden yaklaşım sergileyebilme görülmektedir. Bu iki boyut karşılaştırıldığında çocukların gerçek hayatta yaşanan durumlara iyimser bakabildiği söylenebilmektedir.

S-ÇDZÖ anlama alt boyutu ile annenin duygusal zekâ dürtü kontrolü alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($p<.05$). Bu sonuç ile dürtü kontrolü puanı arttıkça anlama puanı da artmaktadır.

Babalara uygulanan Bar-On ölçeği toplam puanı ile çocuklara uygulanan S-ÇDZÖ ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>.05$).

Literatürü incelediğimizde babaların duygusal zekâları ile ilgili çalışmanın azlığı görülmektedir.

Anne eğitim durumu ile duygusal zekâ ölçeği arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Duygusal zekânın alt boyutlarından İyimserlik, Empati, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Ancak annenin eğitim durumuna göre duygusal zekâ puanına baktığımızda Kişiler Arası İlişki, Gerçeklik, Bağımsızlık alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı bir farklılığa bakılmaksızın annelerin duygusal zekânın Kişiler Arası İlişkiler, Kararlılık ve Empati alt boyutlarına baktığımızda üniversite mezunu annelerin daha yüksek puan aldığını söylenebilmektedir.

Altınkaynak ve Çakır (2005), araştırmada PDR üniversite mezunu rehber öğretmenlerin empati, kişiler arası ilişkiler ve sosyal sorumluluklarının diğer alan mezunlarından daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Ailenin sosyoekonomik durumu ile annelere uygulanan Bar-on duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarından Kişilerarası İlişkiler, Problem Çözme İyimserlik, Sosyal Sorumluluk, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Empati, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Gerçeklik, Bağımsızlık, Esneklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Sonuç olarak, annenin duygusal zekâ düzeyleri ve alt boyutlarından aldığı puanlar ailenin sosyoekonomik durumundan etkilenmemektedir.

Ailenin sosyoekonomik durumu ile baba duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarını incelediğimizde; babanın duygusal zekâ puanı ile sosyal sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Bar-On ölçeğinden alınan toplam duygusal zekâ puan ortalamasına baktığımızda 5.001 ve üzeri sosyoekonomik grubun alt ve orta gruba göre daha yüksek puan ortalamasının olduğunu görmekteyiz. Buradan, eğitim seviyesi arttıkça babaların çalıştıkları

meslek gruplarına göre, daha yüksek maaş alabilecekleri sektörlerde çalıştığı sonucunu çıkarabilmektedir.

Ailenin sosyoekonomik düzeyine göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamaları arasında farklılaşma olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bu sonuca göre; ailenin sosyoekonomik durumunun çocukların duygusal zekâlarına herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilmektedir.

Akademik araştırmaları incelediğimizde gelir seviyesi ile duygusal zekâ seviyesi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Aşan ve Özyer (2003) yapmış olduğu çalışmada duygusal zekânın ailenin sosyoekonomik durumuna göre etkilenmediği sonucuna ulaşmıştır.

Kabakçı ve Korkut (2010) tarafından 6-8. sınıfa devam eden öğrencilerle yapılan çalışmada düşük sosyoekonomik düzeye sahip çocukların duygusal zekâ stresle başa çıkma alt boyutunda anlamlı farka ulaşılmıştır. Diğer alt boyutlarda anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Düşük sosyoekonomik düzeye sahip çocukların daha zor yaşam şartlarına sahip olmalarından dolayı stresle başa çıkma becerilerinin gelişmiş olabileceği söylenebilir. Bunun bir diğer sebebinin ise üst sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin koruyucu tutum sergilemelerinden kaynaklanabileceği belirtmiştir.

Pehlivan (2015), tüketicilerin geliri ile duygusal zekâ alt boyutları arasında fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>.05$). Bar-on duygusal zekâ ölçeği alt boyut anne puanlarına detaylı bir şekilde bakıp sıra ortalamalarını incelediğimizde; İyimserlik, Problem Çözme, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Bağımsızlık, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Gerçeklik, Kararlılık, Benlik Bilinci, Empati alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Kişilerarası İlişkiler alt

boyut anne puanları sıra ortalamalarını incelediğimizde; annenin çalışma durumuna göre duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı farklılık görülmektedir ($p<.05$).

Ulaştığımız sonuca baktığımızda; çalışan anneler çalışma ortamlarında farklı insanlar ile iletişime girdiği için; çalışan annelerin çalışmayan annelere oranla kişilerarası ilişkilerinin daha iyi olduğu söylenebilir. Çalışma hayatında kendisine yer bulan anneler daha mutlu, kendisini değerli hisseden, problemlerine çözüm üretebilen, çevresine karşı duyarlı olup sosyal sorumluluk alabilen kişilerdir.

Acar (2001)'in yapmış olduğu çalışmada banka yöneticilerinden yüksek lisans mezunu olanların lise ve lisans mezunu olanlara oranla duygusal zekâlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Babanın eğitim durumu ile Kişilerarası İlişki, İyimserlik, Problem Çözme, Kendini Gerçekleştirme, Strese Dayanıklılık, Sosyal Sorumluluk, Bağımsızlık, Kendine Saygı, Mutluluk, Dürtü Kontrolü, Esneklik, Gerçeklik, Kararlılık, Benlik Bilinci alt boyutları Bar-On Ölçeği Toplam Puanı arasında, puanlar açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Ancak babanın eğitimine göre duygusal zekâ puanına baktığımızda Empati ve Sorumluluk alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($p<.05$). Üniversite mezunu babaların duygusal zekâ Kişiler Arası İlişkiler ve Kendine Saygı alt boyutlarından aldıkları puan diğer eğitim kademelerine oranla daha yüksektir.

Sütlü (2013) yapmış olduğu çalışmasında katılımcıların eğitim düzeyleri ile duygusal zekâ boyutları arasında anlamlı bir fark belirlememiştir.

Çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır ($p>05$). S-ÇDZÖ'nün alt boyutlarına detaylı bir şekilde bakıp sıra ortalamalarını incelediğimizde; cinsiyete göre çocukların duyguları yönetme puan sıra ortalamalarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Kız çocukların duygularını yönetme puan ortalamaları erkek çocuklara göre daha yüksektir. Cinsiyete göre çocukların

yüzler alt testi puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p>05$).

Elde edilen bu sonuca göre erkek çocukların yüzler alt testi puan ortalamaları kız çocuklara göre daha yüksektir.

S-ÇDZÖ testinde cinsiyete göre duygusal zekânın farklılaşmadığı sonucuna ulaşılsa da erkek çocukların duygusal zekâ puan ortalamalarının kız çocukların duygusal zekâ puan ortalamalarından daha yüksek olduğunu görülmektedir. Literatüre baktığımızda bu sonucun lehine daha çok kadınların duygusal zekâlarının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu görülmektedir. İşmen (2004) yaptığı çalışmada yaş ortalaması 37.4 olan bir grup ile çalışmıştır. Çalıştığı grubun duygusal zekâsını cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırdığında cinsiyet açısından farklılaşmadığı belirlemiştir. Buda bizim sonucumuz ile örtüşmektedir. Babaoğlu (2010), okul yöneticileri duygusal zekâ testi sonuçlarına göre yöneticiler arasında duygusal zekâ cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Çüçen (2014) de cinsiyetin duygusal zekâ açısından önemli olmadığı görüşündedir. Aşan ve Özyer (2003), yaptığı çalışmada kadınların duygusal zekâsının erkeklerin duygusal zekâsından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sütü (2013) sağlık personelleri ile yaptığı çalışmada cinsiyet farklılığının duygusal zekâyı etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Yüksel (2006)'in çalışmasına göre kadınların EQ'ları erkeklere oranla daha yüksektir. Kızıl (2014)'in yaptığı çalışmaya göre kadınların duygusal zekâ toplam puanının erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır. Duygularını anlama ve duyguları yönetme alt boyutlarında kadınlar daha başarılı sonuçlar almıştır. Erdoğan (2008) yaptığı çalışmada öğrencilerin duygusal zekâ alt ölçekleri ve toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Anne ve baba eğitim düzeyine göre çocukların duygusal zekâ puan sıra ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir ($p>05$). Anne ve baba eğitim düzeyinin çocukların duygusal zekâları üzerinde etkisinin olmadığını söylenebilmektedir. Aşan ve Özyer (2003)'in yapmış olduğu çalışma bizi destekler niteliktedir.

5.2. Öneriler

1. Bursa'da bağımsız anaokullarına devam eden 90 çocukla çalışılmıştır. Örneklem genişletilebilir ve çeşitliliğin sağlanabilmesi için çalışmada daha çok okul ile iş birliği yapılabilir.

2. Farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyindeki anne ve babaların duygusal zekâları ile okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâları arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Araştırmanın daha geniş bir örneklem grubuyla çeşitli bölgelerde yapılması ve böylece Türkiye profiline çıkarılması yararlı olabilir.

3. Bu çalışmada 5 ve 6 yaş çocuklarla birlikte çalışılmış ve Sullivan Çocuklar için Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılmıştır. Anaokulunda farklı yaş gruplarını kategorize ederek duygusal zekâ düzeyine bakılıp yaş grupları arasındaki ilişki araştırılabilir.

4. Yapılan çalışmada çocukların daha önce anaokuluna gidip gitmedikleri değişkenine yer verilmemiştir. Bu değişkene yer verilip daha önce okula gitmeyen çocuklar ile okula gitmiş çocukların okula başladıkları zamanki duygusal zekâ puanları belirlenebilir.

5. Anne babalara, duygusal zekânın önemli bir alan ve geliştirilebilir olduğu, çocuk üzerinde etkileri konusunda bilgilendirici etkinlikler düzenlenebilir.

6. Anaokulu çocuğun kişiliğinin şekillenmeye başladığı dönemdir. Geliştirilebilir olan duygusal zekânın kişiliğe önemli katkılarının olmasından dolayı okul programlarına duygusal zekâyâ yönelik etkinliklere ağırlık verilebilir.

7. Bar-On duygusal zekâ testinin anne ve babalara uygulanması için gönderildiğinde birçok test geri gelmemiş ya da ölçekte atlanan maddelerden kaynaklı değerlendirilmesi uygun olmayan testler çıkarılmıştır. Ölçek uygulanmadan önce aileler ile görüşme yapılabilir, bilgilendirme formları hazırlanabilir.

8. Çocukların duygusal zekâlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri aile olduğu

ebeveyn tutumları ve çocukların duygusal zekâları arasındaki ilişkiye yer veren çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Acar, F. T. (2001). Duygusal zekâ yeteneklerinin göreve yönelik ve insana yönelik liderlik davranışları ile ilişkisi: Banka şube müdürleri üzerine bir alan araştırması (*Doktora tezi*). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akaydın, D. (2015). *6 Yaş grubu çocukların duygusal zekâları ile annelerinin mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınkaynak, S., & Çakır, G. S. (2015). Rehber öğretmenlerin duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1, 77-87.
- Alparslan A. M., & Çetinkaya, Ö. (2011). Duygusal zekânın iletişim becerileri üzerine etkisi. Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 363-377.
- Aşan, Ö., & Özyar, K. (2003). Duygusal zekâyâ etki eden demografik faktörlerin saptanmasına yönelik ampirik bir çalışma. *H. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 151-167.
- Babaoğlan, E. (2010). Okul yöneticilerinde duygusal zekâ, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 119-13.
- Bar-On, R. (1997). *The emotional quotient inventory (EQ-i): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems, Inc.
- Bar-On, R. (2004). The bar-on emotional quotient Inventory (EQ-i): Rationale, description and psychometric properties. In G. Geher (Ed.), *Measuring emotional intelligence: Common ground and controversy*. Hauppauge, NY: Nova Science.
- Bar-On, R. (2006). The bar-on model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.

Baltaş, Z. (2016). Duygusal zekâ: insanın dünyasını aydınlatan ve işine yansıyan ışık.

İstanbul: Remzi Kitabevi.

Başal H. A. (2012), *Gelişim ve psikoloji nasıl mutlu bir çocuk yetiştirebilirim?*. Bursa: Ekin

Basım Yayın.

Başal H.A., Sari B., Koç D., Canbay S. & Şahin D. (2016). The relationship between the children aged five and six who have compliant and aggressive behavior according to views of their teachers and the emotional intelligence of their mothers. O. Titrek (Ed). 2nd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All (pp. 336-341). Latvia: Liepaja University.

Boyd, M. A. (2005). *The emotional intelligence of teachers and student's perceptions of their teachers' behavior in the classroom*. Doctoral Thesis, Indiana University of Pennsylvania, Umi

Cooper, R. K., & Sawaf, A. (2010). *Liderlikte duygusal zekâ* (Z. B. Ayman, Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Çakar, U., & Arbak, Y. (2004). Modern ve yaklaşımlar ışığında değişen duygu-zekâ ilişkisi ve duygusal zekâ. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 23-48.

Çuçen, M. (2014), *Duygusal zekâ ile bütüncül performansın bir unsuru olarak örgütsel vatandaşlık davranışları arasında vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki*, (Yüksek Lisans) Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Dal, E. (2015). *Kadınlardaki duygusal zekâ düzeyi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Demir, R. (1999). *Duygularla güçlenmek*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Doğan, S. & Şahin, F. (2007). Duygusal zekâ: tarihsel gelişimi ve örgütler için önemine kavramsal bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,16(1), 231-252.
- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duygusal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan Aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdoğan, M. (2008). Duygusal zekâ'nın bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,23(7), 62-76.
- Gem, Z. (2018). *Duygu farkındalığı ve duygu mitlerine yönelik ölçüm araçlarının ve duygu düzenlemeye yönelik bütünsel bir müdahale programının geliştirilmesi: bir ön değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*, New York.
- Goleman, D. (1998). *Duygusal zekâ neden IQ' dan daha önemlidir?*. (Çev. B. S. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2000). *İş başında duygusal zekâ*. (Çev. H. Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Güney, M. (2019). *60-72 ay okul öncesi dönem çocukların sosyal duygusal uyumu ile annelerinin duygusal zekâları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Hein, S. (2003), *Eq For Everybody*, "A Practical Guide to the Developing and Using One's Emotional Intelligence", s.16
- İşmen, A. E. (2001). Duygusal zekâ ve problem çözme. *M. U. Atatürk Eğitim Fakültesi*

Dergisi,13, 111-124.

İşmen, A. E. (2004). Duygusal zekâ ve aile işlevleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(11), 55-75.

Kabakçı, Ö. F. & Korkut, F. (2010). 6-8. Sınıftaki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 33(148),*

77-86.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi (20. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karlinawati, L. (2017). The relationship between emotional intelligence with attitude of confidence in class VI primary school. *Didaktika Tauhidı: Jurnal Pendidikan Guru Sekolah Dasar, 2(83), 10.*

Kızıl, Ş. (2014). *Öğretmenlerin duygusal zekâları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan kişiliğe mutluluk*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Köksal, A. (2007). *Üstün zekâlı çocuklarda duygusal zekâyı geliştirmeye dönük program geliştirme çalışması* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

İstanbul.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Maboçoğlu, F. (2006). *Duygusal zekâ ve duygusal zekânın gelişimine katkıda bulunan etken ler*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Mayer, J. D.,& Salovey, P. (1993). The intelligence of Emotional intelligence. *Intelligence, 17(4), 433-442.*

- Mayer, J.D. (2006). *Emotional intelligence in everyday life*. (Ed: Joseph Ciarrochi, Joseph P. Forgas, John D. Mayer). New York: Psychology Press.
- Nelis, D., Quoidbach, J., Mikolajczak, M., & Hansenne, M. (2009). Increasing emotional intelligence:(How) is it possible?. *Personality and Individual Differences*, 47(1), 36-41.
- Ömeroğlu, E. & Şahin, H. (2015). Psikososyal gelişim temelli eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların duygusal zekâlarına etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*,5, 39-56.
- Pehlivan, Ş. (2015). *Duygusal zekânın (Eİ) satış elemanlarının algıladıkları satış performansına etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Polat, A. (2018). *Zekâ ve zekâ türleri: Sosyal-Finansal Zekâ ve Dil Kullanma Yeteneği*. İstanbul: Maviay.
- Saban, A. (2002). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim (Geliştirilmiş ikinci baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Salavera, C., Usán, P., Chaverri, I., Gracia, N., Aure, P., & Delpueyo, M. (2017). Emotional Intelligence and Creativity in First and Second year Primary School Children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*.237, 1179-1183.
- Selçuk, Z., Kayılı, H., & Okut, L. (2004). *Çoklu zekâ uygulamaları (Geliştirilmiş 4. Baskı)*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Stein, S. J., & Book, H. E. (2003). *Duygusal zekâ ve başarının sırrı*. (Çev. M. Işık). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Sütlü,A.S., (2013). *Sağlık çalışanlarında duygusal zekâ ve tükenmişlik ilişkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Şimşek, N. (2015). *Akıllı zekâ*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tarhan, N. (2012). *Duyguların psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tekin, N. (2016). *Annelere uygulanan çocuklarının duygusal gelişimini desteklemeye yönelik eğitim programının annelerin duygularını yönetmelerine ve çocuklarının olumsuz duyguları ile baş etmelerine etkisinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Titrek, O. (2002). Duygusal zekâ yeterliliklerini iş yaşamında kullanma düzeyi ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3(24).
- Tufan, Ş. (2011). *Geliştirilen duygusal zekâ eğitim programının ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turculeţ, A., & Tulbure, C. (2014). The relation between the emotional intelligence of parents and children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 142, 592-596.
- Türk Dil Kurumu. (2019). Güncel türkçe sözlük. <http://www.tdk.gov.tr/>
- Türkiye Zekâ Vakfı. (2019). IQ nedir? <http://www.tzv.org.tr/> 'dan alınmıştır.
- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği. (2019). *Sosyal duygusal öğrenme becerileri*. İstanbul: Netcopy Center Özel Baskı Çözümleri.
- Ulutaş, İ. (2005). *Anasınıfına devam eden 6 yaş çocuklarının duygusal zekâlarına duygusal zekâ eğitiminin etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulutaş, İ., & Ömeroğlu, E. (2007). The effects of an emotional intelligence education program

on the emotional intelligence of children. *Social Behavior and Personality*.35(10), 1365-1372.

Yaşarsoy, E. (2006). *Duygusal zekâ gelişim programının, eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin davranış problemleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yüksel, M. (2006). *Duygusal zekâ ve performans ilişkisi (bir uygulama)*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Erzurum.

Ekler

Ek 1: Meb İzin Yazısı

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86896125-605.01-E.3627608
Konu : Serap CANBAY'ın Araştırma İzni

19.02.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serap CANBAY'ın "Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırma isteği Serap CANBAY'ın 13/02/2019 tarihli ve 3169588 sayılı dilekçesi ile bildirilmektedir.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serap CANBAY'ın "Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekâları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırmasını Ataevler Anaokulu, Özlüce Anaokulu, Atatürk Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu'nda uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
19.02.2019
Uygar UMUT
İl Millî Eğitim Müdür V.

Adres : Hocahasan MII. İlkbahar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No: (0224) 445 16 00 Fax: 445 18 10

E-posta: arge16@meb.gov.tr İnternet Adresi: <http://bursa.meb.gov.tr>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.mcb.gov.tr> adresinden 7aOf-ff08-3de1-9d59—bb2e kodu ilc teyit edilebilir

Bilgi için : Leyla DİKİCİ
vı-1Kı
(0224) 215 25 39

Ek 2. Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği İzin Yazısı

Sayın Serap CANBAY;

"Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeği", "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği", ve "Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekasını Derecelendirme Ölçeği" isimli ölçme araçlarını "Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekaları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışmanızda kullanmanız tarafımdan ilgili yerlerde kaynak gösterilme şartıyla uygun bulunmuştur. Adı geçen ölçekler sadece belirtilen çalışma amaçlı kullanılabilir ve başkalarına verilemez.

Doç. Dr. İlkay ULUTAŞ
Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Not: Ölçeğin kullanımına ilişkin kısa bilgilendirme alınması ve en az üç çocukta uygulayıp değerlendirme sunulması gerekmektedir.

Kaynaklar:

Ulutaş, İ. ve E. Ömeroğlu, (2007). "The Effects Of An Emotional Intelligence Education Program On The Emotional Intelligence Of Children", *Social Behavior And Personality*, **35** (10), 1365-1372, ISSN: 0301-2212

Ulutaş, İ. (2005). Anasının Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekalarına Duygusal Zekâ Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Ün. Eğitim Bil. Enst.

"Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zeka Ölçeği", "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" ve "Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekasını Derecelendirme Ölçeği" isimli ölçme araçları "Farklı Sosyoekonomik ve Eğitim Düzeyindeki Annelerin ve Babaların Duygusal Zekaları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışmamda yukarıdaki kaynaklar gösterilerek kullanılacak, bu çalışmam dışında başka bir araştırmada izin alınmadan kullanılmayacak ve tarafımdan elektronik ortamda veya baskıyla başkalarına verilmeyecek veya paylaşılmayacaktır.

S. Canbay
25.10.2018

Serap CANBAY
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

Sayın Veli (Anne);

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi için kullanılacaktır. Dolduracağınız bu anket tamamen bilimsel nitelikli olup, gizliliğe önem verilecektir.

Serap CANBAY

1. Annenin Yaşı:

2. **Çocuğunuzun Cinsiyeti:** Kız () Erkek ()

3. Çocuk Sayısı:**4. Annenin Eğitim Düzeyi:**

Okur yazar değil ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

5. Annenin Mesleği:**6. Annenin Aylık Geliri:**

Ev Hanımı ()

1.000 tl den az ()

1.000 tl- 1.500 tl ()

1.500 tl - 2.000 tl ()

2.000 tl - 2.500 tl ()

2.500 tl - 3.000 tl ()

3.000 tl - 3.500 tl ()

Sayın Veli (Baba);

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi için kullanılacaktır. Dolduracağınız bu anket tamamen bilimsel nitelikli olup, gizliliğe önem verilecektir.

Serap CANBAY

1. Babanın Yaşı:

2. Çocuğunuzun Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

3. Çocuk Sayısı:

4. Babanın Eğitim Düzeyi:

Okur yazar değil ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

5. Babanın Mesleği:

6. Babanın Aylık Geliri:

1.000 tl den az ()

1.000 tl- 1.500 tl ()

1.500 tl - 2.000 tl ()

2.000 tl - 2.500 tl ()

2.500 tl - 3.000 tl ()

3.000 tl - 3.500 tl ()

Ek 4. Baron Duygusal Zekâ Ölçeği

Sayın katılımcı, aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1’den 5’e kadar sıralanan

1- Tamamen katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılmıyorum açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekiyor. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

	1	2	3	4	5
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanmam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadığımda bunu ona söyleyebilirim.					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşamam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığım zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdığımda bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					
22. Yapacaklarımın bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					
24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır					
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					

33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					
54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırırım.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir					
58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkine güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serin kanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım.					
74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					

77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılırım.					
86. İstedğim zaman "hayır" demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

Öz Geçmiş

Doğum Yeri ve Yılı : Biga - 1994

Öğr. Gördüğü Kurumlar	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	2008	2012	Gönen Anadolu Lisesi

Lisans

(Okul Öncesi Öğretmenliği)	2012	2016	Uludağ Üniversitesi
----------------------------	------	------	---------------------

Yüksek Lisans

(Okul Öncesi Eğitimi)	2016	2020	Uludağ Üniversitesi
-----------------------	------	------	---------------------

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi : İngilizce - Intermediate

Çalıştığı Kurumlar	Başlama Tarihi	Ayrılma Tarihi	Kurum Adı
	2017	2019	Özel Teknoloji Fen Okulları
	2019	Halen	Yönder Okulları

Hakemli Kongre/Sempozyumların Bildiri Kitaplarında Yer Alan Yayınlar:

Başal H.A., Sari B., Koç D., Canbay S., Şahin D., "The Relationship between the Children aged five and six who Have Compliant and Aggressive Behavior according to Views of their Teachers and the Emotional Intelligence of their Mothers", 2nd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All-ICLEL-16